

”Oon niin kiitollinen pajatoiminnasta”

Nuorten kokemuksia sosiaalisesta vahvistamisesta starttivalmennuksessa

Ammattikorkeakoulututkinnon opinnäytetyö

Lahdensivu, Sosiaalialan koulutus

Kevät 2017

Mira Fager-Pintilä

Sosiaalialan koulutus
Hämeenlinna, Lahdensivu

Tekijä	Mira Fager-Pintilä	Vuosi 2017
Työn nimi	"Oon niin kiitollinen pajatoiminnasta" – Nuorten kokemuksia sosiaalisesta vahvistamisesta starttivalmennuksessa	
Työn ohjaaja	Raija Koskinen	

TIIVISTELMÄ

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää, minkälaisia sosiaalisen vahvistamisen vaikutuksia starttivalmennuksella on ollut nuorten elämään. Aihe on aina ajankohtainen ja tärkeä, koska nuorten syrjäytymisen ehkäisemiseksi tehtävä työ ei lopu koskaan. Opinnäytetyö tehtiin yhteistyössä yhden starttivalmennusta toteuttavan nuorten työpajan kanssa. Tutkimus toteutettiin kvalitatiivisena eli laadullisena tutkimuksena, johon kyselylomakkeen käyttö toi myös määrällisen tutkimuksen piirteitä.

Tutkimusaineisto koostui 11 starttivalmennukseen osallistuneen nuoren vastauksesta. Aineisto analysoitiin teoriaohjaavan sisällönanalyysin avulla, ja sen teoria muodostui sosiaalisen vahvistamisen osa-alueista. Tutkimuksen teoreettisina lähtökohtina toimivat myös nuoruus elämänvaiheena ja nuorten syrjäytyminen. Teoriaosuudessa perehdyttiin myös nuorten työpajatoimintaan ja starttivalmennukseen. Tutkimustuloksia peilattiin valtakunnallisen Sovari-kyselyn tuloksiin. Sovari-mittari on kehitetty mittamaan työpajatoiminnan ja etsivän nuorisotyön sosiaalisen vahvistamisen vaikutuksia.

Tutkimustulosten perusteella starttivalmennuksella on ollut vaikutusta nuorten elämään sosiaalisen vahvistamisen osa-alueilla, joita ovat itsetuntemus, sosiaaliset taidot, arjen asioiden hallinta, opiskelu- ja työelämävalmiudet sekä elämänhallinta. Tutkimustulokset myötäilevät myös valtakunnallisen kyselyn tuloksia. Johtopäätöksenä voidaan todeta, että jos sosiaalista vahvistamista on tapahtunut yhdellä osa-alueella, on sillä ollut vaikutusta nuoren elämään myös muilla osa-alueilla.

Avainsanat nuorten syrjäytyminen, starttivalmennus, sosiaalinen vahvistaminen

Sivut 37 sivua, joista liitteitä 6 sivua

Degree Programme in Social services
Hämeenlinna, Lahdensivu

Author	Mira Fager-Pintilä	Year 2017
Subject	“I’m so grateful for the workshop activity” – Young people’s experiences of social empowerment in start-up coaching	
Supervisors	Raija Koskinen	

ABSTRACT

This thesis examined what kind of impacts of social empowerment start-up coaching has had on the lives of young people. Preventing social exclusion of young people requires a continuous effort and therefore current research on this topic is always needed. This thesis was carried out in cooperation with one workshop that provides start-up coaching to young people. The research method was qualitative, supported by a questionnaire that brought quantitative features into it.

The research data, collected using a questionnaire, consisted of eleven responses from young people who had participated in the start-up coaching. The data were analyzed using deductive content analysis, based on the theory of the different elements of social empowerment. The theoretical background examines youth as a stage of life and social exclusion. Youth workshops and start-up coaching were also explored. The results were compared to the nationwide Sovari survey that was developed to measure the social empowerment impacts of workshop activities and outreach youth work.

Results of the study prove that start-up coaching effected young people’s life on the following areas of empowerment: self-knowledge, social skills, study and work readiness and life skills. These results are in line with the results from the nationwide survey and hence it can be concluded that if social empowerment has taken place in one area, it has also had an impact on other aspects of the young person’s life.

Keywords social exclusion of young people, start-up coaching, social empowerment

Pages 37 pages including appendices 6 pages

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	1
2	NUORUUS ELÄMÄNVAIHEENA	2
2.1	Nuorten syrjäytyminen	3
2.2	Nuorisotakuu ja koulutuksen reformi	5
3	PAJATOIMINTA POLKUJEN RAKENTAJANA.....	6
3.1	Nuorten työpaja	6
3.2	Starttivalmennus eli starttipaja.....	7
4	SOSIAALINEN VAHVISTAMINEN	9
5	VALTAKUNNALLINEN SOVARI-MITTARI.....	10
6	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS.....	12
6.1	Tutkimustehtävä ja tutkimuskysymys.....	12
6.2	Kvalitatiivinen tutkimus.....	12
6.3	Tutkimusaineiston hankinta.....	13
6.4	Analysointimenetelmänä teoriaohjaava sisällönanalyysi	15
6.5	Eettisyys ja luotettavuus	15
7	TUTKIMUSTULOKSET	17
7.1	"Ala ei ollutkaan oma juttu vaikka niin luulin" – Itsetuntemus	17
7.2	"K kaikkein parasta oli ryhmässä tekeminen" – Sosiaaliset taidot.....	19
7.3	"Rytmiä elämään" – Arjen asioiden hallinta	20
7.4	"Pääsi tutustumaan eri alan koulutuksiin" – Opiskelu -ja työelämävalmiudet	21
7.5	"Syrjäytyneisyys ja elämän uuden suunnanluonti" – Elämänhallinta.....	23
8	JOHTOPÄÄTÖKSET	24
9	POHDINTA.....	27
	LÄHTEET	30

Liitteet

Liite 1 Kyselylomake

1 JOHDANTO

Nuoruus on seikkailu suunnaton
Kokeile vain, hämmästy vain
Sä maailmaa
Nuoruus on nousussa auringon
Uinailevan, salatuimman
Se paljastaa

Nuoruus on sadussa Tuhkimon
Peloista sen, toiveista sen
Se voimaa saa
Nuoruus on vaikeaa

Katri Helena: Nuoruus on seikkailu
San. Kari Kustaa Tuomisaari

Nuoret ja nuorten syrjäytyminen puhuttavat ja puhuttelevat aina. Palvelujärjestelmästä tuntuu silti puuttuvan pala tai ainakin materiaalia juuri siitä kohtaa, jossa sen pitäisi olla kaikista vahvinta ja kimmoisinta, että siitä olisi mahdollista ponnahtaa ylöspäin. Nuorten työpajojen toteuttama starttivalmennus pyrkii rakentamaan juuri tätä puuttuvaa palaa rakennusmateriaalinaan sosiaalinen vahvistaminen.

Sosiaalinen vahvistaminen on kokonaisvaltaista elämäntaitojen ja elämäntaitojen vahvistamista. Sen tarpeet voivat liittyä esimerkiksi työttömyyteen, mielekkään tekemisen puutteeseen, yksinäisyyden tunteisiin, arjen haasteisiin tai epävarmuuteen tulevaisuuden suhteen. Voidaan siis ajatella, että sosiaalinen vahvistaminen on jotain, jota kaikki nuoret tarvitsevat, toiset vain vähän enemmän kuin toiset.

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää, minkälaisia sosiaalisen vahvistamisen vaikutuksia starttivalmennuksella on ollut nuorten elämään. Se toteutettiin laadullisena tutkimuksena yhteistyössä yhden nuorten työpajan kanssa, joka toteuttaa starttivalmennusta. On tärkeää saada selville nuorten elämän polkuja, jotta voitaisiin paremmin ymmärtää starttivalmennuksen tarve palvelujärjestelmässä.

Tutkimuksen teoria muodostuu sosiaalisen vahvistamisen lisäksi nuoruudesta elämänvaiheena ja nuorten syrjäytymisestä. Teoriaosuuden jälkeen esittelen aikaisempaa tutkimuksena valtakunnallisen Sovari-mittarin. Tutkimuksen toteutuksen jälkeen kerron tutkimuksen tuloksista ja johtopäätöksistä. Lopuksi pohdin omaa opinnäytetyöpolkuani.

2 NUORUUS ELÄMÄNVAIHEENA

Nuorisolaki (2016/1285 § 3) määrittelee nuoren alle 29-vuotiaaksi. Nuoruus on siirtymistä lapsuudesta aikuisuuteen. Fyysisesti sen alkaminen on helppo määritellä puberteetista eli kehon biologisista muutoksista. Sen psyykkisiä ja sosiaalisia ulottuvuuksia on vaikeampi rajata, ja tulee aina muistaa, että yksilölliset erot kehityksessä ovat suuria. (Nurmiranta, Lepämäki & Horppu 2009, 73–74.) Varsinaisten tutkimuskysymysten lisäksi halusin selvittää, miten nuoret itse määrittelevät nuoruuden käsitteen ja olen käyttänyt näitä vastauksia teoriaosuuteni tukena. Suuri osa tutkimukseeni osallistuneista nuorista määritteli nuoruuden ikävuosien kautta. Se määriteltiin sekä 15–25 ikävuoden että 12–17 ikävuoden väliseksi ajaksi. Lisäksi se määriteltiin myös ajaksi syntymästä täysi-ikäisyyteen ja peruskouluiäksi.

Nuoruusiässä lapsuudenaikainen käsitys omasta itsestä muuttuu. Fyysisten muutosten lisäksi myllerryksiä tapahtuu ihmissuhteissa, omassa identiteetissä ja ideologiassa. Näistä voidaan puhua jopa kehityskriiseinä. Nuori alkaa vähitellen irrottautua lapsuuden tutuista ja turvallisista ympyröistä ja yhteenotot läheisten kanssa saattavat olla rajuja. Samaan aikaan, kun nuori haluaisi jo itse määrätä kaikista omista asioistaan, vastuu ja vapaus myös pelottavat. Ristiriita siinä, että toisaalta haluaa ja tarvitsee aikuisten asettamia rajoja, mutta toisaalta haluaa olla myös itsenäinen ja riippumaton kaikesta, on nuoruusiässä valtava. (Nurmiranta ym. 2009, 77–78.) Tätä ristiriitaa kuvaa mielestäni hyvin erään tutkimukseeni osallistuneen nuoren vastaus, jossa hän kuvaili nuoruutta sanaparilla huolettomuus ja epävarmuus.

Samaan aikaan, kun nuoren tunteet vanhempia kohtaan muuttuvat ristiriitaisemmiksi, ystävien ja kaverisuhteiden merkitys korostuu. Nuoruuden ystävyysuhteita voidaan pitää myös harjoitteluna tulevaisuuden ihmissuhteita kuten parisuhdetta varten, sillä ne kehittävät sosiaalisia taitoja esimerkiksi tunne-elämän ja empatian osa-alueilla. Lisäksi kyky ajatella asioita jonkun toisen näkökulmasta saattaa vahvistua. Ystävyysuhteiden merkitys on suuressa roolissa nuoren psyykkisen ja sosiaalisen kehityksen kannalta. (Nurmiranta ym. 2009, 73–74, 79.)

Nuoruusiässä tulevat ajankohtaisiksi usein myös ensimmäiset seurustelu- ja seksikokemukset. Samanaikaisesti ne usein sekä kiinnostavat että hämentävät nuorta. On tärkeää ymmärtää, että seksuaalisuuteen liittyy biologisten muutosten eli sukukypsäksi tulemisen lisäksi aina myös psyykinen ja sosiaalinen ulottuvuus. Nuoren tulisi saada kohdata oma seksuaalisuutensa juuri omalla tavallaan ja juuri silloin, kun hän itse tuntee olevansa siihen valmis. (Nurmiranta ym. 2009, 86–87.)

Vähitellen nuorelle alkaa muodostua oma identiteetti. Muodostumiseen vaikuttavat omat fyysiset ominaisuudet, ihmissuhteet vanhempiin ja ystäviin, seksuaalisuus, koulu, työ ja maailmankatsomus. Nämä ovat keskeisimpiä sisältöjä nuoruuden eri vaiheissa ja omien rajojen etsiminen voi olla ajoittain rajuakin. Identiteetti ei ole siis jotain, mikä vain tulee automaattisesti nuoruusiän mukana, vaan se rakentuu vähitellen läpikäytyjen fyysisten, psyykkisten ja sosiaalisten kehityskriisien tuloksena. (Nurmiranta ym. 2009, 78.) Nuoruus ja erityisesti nuoruusajasta irrottautuminen vaativat nuorelta paljon voimavaroja. Se voi tuntua kivuliaalta ja ahdistavalta ilman, että siihen edes liittyisi mitään sen erityisempiä vastoinkäymisiä. Yksi nuorista kiteytti asian näin.

Nuoruus on nuoruutta.

2.1 Nuorten syrjäytyminen

Syrjäytyminen ja syrjäytymisvaara ovat käsitteitä, joiden avulla nuorten sosiaalisia ongelmia on pyritty nimeämään. Syrjäytyminen määritellään usein ulkoapäin, joten halusin kuulla nuorten omia ajatuksia myös syrjäytymisen käsitteestä. Syrjäytyminen määriteltiin vastauksissa paitsi ulkopuolisuuden tunteeksi yhteiskunnasta mutta myös omasta kaveriporukasta. Se määriteltiin myös joko omavalintaiseksi tai olosuhteiden pakosta aiheutuneeksi. Myös masennus, kiinnostuksen puute ja näköalattomuus omasta tulevaisuudesta mainittiin useampaan kertaan. Seuraavat kaksi vastausta saivat tämän opinnäytetyön tekemisen tuntumaan erityisen merkitykselliseltä.

Yksinäisyys.

Nykyinen elämäni.

Uhkakuviksi nuorten syrjäytymiselle on listattu esimerkiksi peruskoulusta putoaminen, peruskoulun jälkeisen koulutuksen puute ja työmarkkinoiden ulkopuolelle jääminen. (Kuure 2001, 39). Nuoret määrittelevät identiteettiään itsekin usein koulussa menestymisen kautta. Koulutuksen ulkopuolelle jääneet nuoret peilaavat omaa tilannettaan ja valintojaan suhteessa niihin ikätovereihin, jotka opiskelevat. Koulutuksen ulkopuolella olevat identifioivat itsensä ulkopuolisiksi ja tuntevat itsensä vähemmistöksi. (Vehviläinen 2004, 43–46.)

Mielestäni on aiheellista pohtia, onko 16-vuotiaalla riittävästi valmiuksia tehdä päätöksiä oman tulevaisuutensa suhteen edes siinä tilanteessa, kun mitään erityisiä haasteita elämässä tai oppimisessa ei ole. Yhteiskunta kuitenkin olettaa, että peruskoulun jälkeen nuorella on riittävästi tietoa eri vaihtoehtoista, realistisia unelmia ja tarvittavia taitoja niiden toteuttamiseksi. Jos nuorella ei syystä tai toisesta kuitenkaan ole näitä riittäviä tietoja, tavoitteita ja taitoja ja jos hän ei ole saanut riittävästi tukea ja ohjausta siinä elämänvalintojen viidakossa, on hän vaarassa pudota.

Yhä enemmän on oppilaita, jotka tarvitsisivat erityistä tukea ja ohjausta koulunkäynnissään jo varhaisessa vaiheessa. Tuen tarpeet voivat liittyä tunne-elämän tai käyttäytymisen ongelmiin, jotka voivat olla seurausta turvattomasta kasvuympäristöstä. Tarpeet voivat johtua myös esimerkiksi koulukiusaamisesta, oppimisvaikeuksista tai muista kehityksen häiriöistä. (Kuronen 2010, 18.) Jos näitä ongelmia ei tunnisteta, tai niihin ei puututa ajoissa tai ollenkaan, nuoren koulunkäynti vaikeutuu vain entisestään erityisesti koulutuksen nivelvaiheissa.

Peruskouluun liittyviä ongelmia paljon tutkinut Juhani Pirttiniemi (2004, 24) on erityisen huolissaan juuri näistä nuorista, joiden koulunkäyntihistoriaan liittyy erityisiä haasteita. Hän puhuu alkuvaiheen syrjäytymisriskistä, joka ajoittuu juuri peruskoulun päättymiseen. Pirttiniemi korostaa, että ilman riittävää oppilashuoltoa, asiantuntevaa opettajuutta ja moniammatillista yhteistyötä nämä nuoret ovat suuressa vaarassa pudota toisen asteen koulutuksesta kokonaan ja syrjäytyä myös muilla elämän aloilla.

Merkittävänä yhteiskunnallisena syrjäytymisen riskitekijänä nykypäivänä on myös työmarkkinoiden muutos. Taloudellinen taantuma on vähentänyt työntekijöiden kysyntää, ja heikoimmassa asemassa ovat nuoret. Aikana, jolloin tutkinnon suorittaminenkaan ei ole enää suora väylä työelämään, vielä heikommassa asemassa ovat ne, jotka hakevat töitä pelkän peruskoulun pohjalta. Jos tämä siirtymävaihe syystä tai toisesta viivästyy tai epäonnistuu, tuo se usein vain lisää ongelmia ja jatkopolut koulutukseen tai työelämään mutkistuvat entisestään. (Winqvist 2011, 75–78.) Tutkimusjohtaja Rita Asplund Elinkeinoelämän tutkimuslaitokselta toteaa, että juuri nuoret ovat kärsineet talouskriisissä kaikista eniten. Nuorten työtaipale on usein se kaikista haavoittuvien kovan kilpailun ja toistuvien yhteistoimintaneuvottelujen paineessa. (Nironen, 2015.)

Syrjäytymistilastoja tarkastellessa tulee kuitenkin muistaa, että nuorten elämäntapa on yksilöllinen, eivätkä kaikki tai edes suurin osa johonkin syrjäytymisen riskiryhmään kuuluvista nuorista ole automaattisesti tai kokonaisvaltaisesti syrjäytyneitä. Tärkeintä olisi paikantaa ne tekijät, jotka auttavat yksilöitä pois syrjäytymisenkierteestä ja panostaa niihin. (Kurhonen 2010, 51–53.) Syrjäytyminen herätti nuorissa myös seuraavanlaisia ajatuksia.

Syrjäytyneistä löytyy valitettavasti paljon myös elämäntapapummeja, jotka jäävät himaan juomaan kaljaa. Tällaisille tyypeille pitäisi keksiä jonkinlainen muu etenemistapa, jotta hekin saavat elämänsä sisältöä.

Syrjäytyneitä pitäisi tukea enemmän, jotta he löytävät oman paikkansa, oli se sitten koulun, työn tai vaikka kulttuurin kautta.

2.2 Nuorisotakuu ja koulutuksen reformi

Vuoden 2013 alussa käynnistyneellä nuorisotakuulla pyritään vaikuttamaan nuorten syrjäytymisen ehkäisemiseen. Nuorisotakuun ydinajatuksena on taata kolmen kuukauden kuluessa työttömäksi ilmoittautumisesta jokaiselle alle 25-vuotiaalle nuorelle ja alle 30-vuotiaalle vastavalmistuneelle työ-, koulutus-, harjoittelu-, työpaja- tai kuntoutuspaikka. Nuorisotakuu vahvistaa entisestään myös etsivän nuorisotyön ja nuorten työpajojen merkitystä palvelujärjestelmässä. (Nuorisotakuu 2013.)

Nuorisotakuun kehittäminen on edelleen myös nykyisen hallituksen kärkihanke. Tarkoituksena on jalostaa jo nyt hyväksi todettuja nuorisotakuun käytäntöjä valtakunnalliseksi malliksi sekä vahvistaa nuorten sosiaali- ja terveyspalveluja. Lisäksi julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin välistä yhteistyötä luvataan tiivistää vielä entisestään nuorten tukemisessa. (Valtioneuvosto 2017.) Nuorisotakuun toteutumisesta ollaan oltu montaa mieltä. Pelkkien nuorten työllistymislukujen perusteella takuu ei ole toteutunut aivan suunnitellusti. Toisaalta on esitetty myös arvioita, että ilman nuorisotakuuta luvut olisivat vielä nykyistä synkemmät. Kiitosta takuu on kerännyt erityisesti etsivän nuorisotyön ja työpajatoiminnan osalta. (Nironen 2015.)

Nirosen (2015) artikkelissa nuorisotutkimuksen emeritaprofessori Helena Helve sanoo, että ajatus nuorisotakuusta on hieno, mutta sen toteuttamiseen ei ole pystytty antamaan tarpeeksi resursseja. Tarvittavia työ- tai harjoittelupaikkoja ei tällaisena aikana yksinkertaisesti ole riittävästi. Se turhauttaa entisestään esimerkiksi sellaista nuorta, jonka kiinnostus työpajalla on herännyt johonkin tiettyyn alaan, mutta se ei lopulta johdakaan mihinkään puuttuvien jatkopolkujen vuoksi.

Nuorten työpajatoiminnan profiili tulee luultavasti jonkin verran muuttumaan vuonna 2018, kun ammatillisen koulutuksen reformi laitetaan täytäntöön. Reformin tavoitteena on uudistaa ammatillinen koulutus kokonaan osaamisperustaiseksi. Tarkoitus on purkaa koulutuksen nykyistä jäykkyyttä, ja koulutukseen on jatkossa esimerkiksi mahdollista hakea jatkuvasti ympäri vuoden. Tarkoitus on myös lisätä työpaikoilla tapahtuvaa opimista ja mahdollistaa yksilöllisiä opintopolkuja aiempaa enemmän. Tavoitteena on saada koulutus vastaamaan enemmän työelämän tarpeita, mikä nopeuttaisi myös koulutuksesta valmistuneen yksilön siirtymistä työelämään. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2017.)

Koulutuspalveluita voivat tulevaisuudessa myös järjestää muutkin kuin nykyiset järjestämisluvan saaneet toimijat, esimerkiksi nuorten työpajat. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2017). Reformi on varmasti tervetullut, ja se palvelee erityisesti niitä nuoria, joilla on ollut haasteita sopeutua perinteisiin koulutusmalleihin. On syytä pohtia, johtaako työpajatoiminnan

opinnollistaminen siihen, että jatkossa toiminta painottuu liikaa koulutukseen tai työelämään, eikä sen sosiaalisen vahvistamisen ulottuvuudelle jää enää riittävästi tilaa.

Kaikista tukitoimista huolimatta Suomessa katoaa vuosittain arviolta noin 30 000 nuorta palvelujärjestelmän tai ylipäätään minkään rekisterin ulottumattomiin. Lainsäädännön uudistamisella ja erilaisilla hallintoelinten toimenpiteillä luodaan koko ajan raameja toivotulle kehityssuunnalle, mutta nuorisotakuukaan ei tavoita sellaisia nuoria, jotka eivät ole minkään palvelun piirissä tai jotka eivät ole ilmoittautuneet työttömiksi työnhakijoiksi. (Myrskylä 2012, 2.) Näiden nuorten paikantamisella on kiire, ja sen olisi pitänyt tapahtua jo eilen.

3 PAJATOIMINTA POLKUJEN RAKENTAJANA

Tässä luvussa esitellään nuorten työpajatoimintaa ja erityisesti sen roolia ja merkitystä palvelujärjestelmässä. Sen jälkeen kerrotaan varsinaisesta tutkimuksen kohteesta eli työpajoilla toteutettavasta starttivalmennuksesta. Nuorten työpajalla, jonka kanssa yhteistyössä opinnäytetyö on tehty, starttivalmennuksesta käytetään nimitystä starttipaja, joten tutkimuksessa tullaan käyttämään molempia käsitteitä, ja niillä viitataan samaan asiaan. Starttivalmennuksen toiminnan avaaminen on aiheellista myös siksi, koska tutkimusta tehdessä ilmeni, että toiminnasta on käytössä useita eri nimityksiä kunnasta ja toimipaikasta riippuen.

3.1 Nuorten työpaja

Nuorisolaki (1285/2016 § 13) määrittelee työpajatoiminnan tehtäviksi parantaa nuoren valmiuksia päästä koulutukseen, suorittaa koulutus loppuun, päästä avoimille työmarkkinoille tai muun tarvitsemansa palvelun piiriin. Lain mukaan työpajatoiminnan tarkoituksena on myös parantaa nuoren elämänhallintataitoja, edistää hänen kasvuaan ja itsenäistymistään sekä osallisuutta yhteiskuntaan. Nuorten työpajatoiminnan järjestäjinä voivat toimia kunta, useat kunnat yhdessä tai muu nuorten palveluja tuottava organisaatio.

Suomessa varsinaista työpajatoimintaa on ollut 1980-luvulta lähtien. 1990-luvun lama lisäsi tarpeita tämän kaltaiselle toiminnalle, ja pajoja alettiin perustaa lähes jokaiseen kuntaan. Vuoden 1995 EU-jäsenyys mahdollisti sen, että toimintaan oli mahdollista saada tukea myös Euroopan Sosiaalirahaston rakennerahastosta. Valtakunnallinen työpajayhdistys ry. perustettiin vuonna 1997. 2000-luvulla työpajatoiminta on muuttunut niin, että 1990-luvulla vallinneesta työkokemuksen kartuttamisesta on siirrytty asiakasnuorten yksilöllisten tarpeiden huomioimiseen ja henkilökohtaiseen tu-

kemiseen. Toiminnasta on tullut myös entistä tavoitteellisempaa. Asiakasryhmä on muuttunut työpajatoiminnan alkuajoista, ja asiakkaista yhä useampi tarvitsee työelämä- ja koulutusvalmiuksien lisäksi tukea myös arjen ja elämänhallintaan liittyvissä asioissa. (Hämäläinen & Palo 2014, 10–11.)

Nuorten työpajat on kohdennettu alle 29-vuotiaille nuorille. Työelämä- ja koulutusvalmiuksien lisäksi työpajoilla keskitytään vahvistamaan nuoren arjen hallintaa, sosiaalisia vuorovaikutustaitoja ja yhteisöllisyyttä. Työpajoissa painotetaan tekemällä oppimista. Työn sisältö, päivän pituus ja viikoittainen työpäivien määrä pyritään räätälöimään aina asiakasnuoren yksilöllisten voimavarojen mukaisesti. (Kinnunen 2016a, 6–7.) Nuoret ohjautuvat työpajalle pääsääntöisesti TE-palveluiden, kuntien sosiaali- ja terveyspalveluiden sekä koulutuspalveluiden tai etsivän nuorisotyön kautta. Nuori voi olla työpajalla myös kuntouttavan työtoiminnan sopimuksella. Nuoren henkilökohtaiset tavoitteet työpajatoiminnalle määräytyvät nuoren oman lähtötason mukaan. (Kinnunen 2016a, 11.)

Työpajatoiminnan yleisissä perusteissa toiminta sijoittuu julkisen sektorin palvelukokonaisuudessa sosiaalialan palvelujen sekä avoimien koulutus- ja työmarkkinapalveluiden välimaastoon. Nuorten työpaja on osa paikallista moniammatillista palveluverkostoa ja henkilökunnalta vaaditaan vahvaa osaamista niin yksilö- kuin ryhmävalmennuksestakin. Edellytyksenä tuloksekkaalle ja pitkäjänteiselle työlle on ammattitaitoinen henkilökunta, joka osaa huomioida nuoren yksilöllisen osaamisen ja tarpeet. (Hämäläinen & Palo 2014, 13–15.)

3.2 Starttivalmennus eli starttipaja

Työpajatoiminnan matalimman kynnyksen palvelu on starttivalmennus, jonka keskeisenä tavoitteena on valmentautujan kokonaisvaltaisen toimintakyvyn vahvistaminen. Starttivalmennus tarjoaa palveluverkostosta puuttuvan osan, joka tarjoaa nuorelle monialaista sosiaalista kuntoutusta. Starttivalmennus yhdistää yksilövalmennuksen, yhteisöllisen työotteen ja monialaisen yhteistyöverkoston. Starttivalmennuksen toimintamallia on kehitetty 2000-luvun alusta, ja sen kehitystyön suurimpana rahoittajana on toiminut Raha-automaattiyhdistys (nykyinen Veikkaus). (Hannila-Niemelä, Oulasvirta-Niiranen & Pietikäinen 2016, 5–7.)

Starttivalmennus toteuttaa osaltaan myös uuden sosiaalihuoltolain (1304/2014 § 17) sosiaalisen kuntoutuksen lisäystä. Sillä tarkoitetaan sosiaalityön ja sosiaaliohjauksen keinoin tehtävää työtä, joka vahvistaa toimintakykyä, ehkäisee syrjäytymistä ja edistää osallisuutta. Sosiaaliseen kuntoutukseen kuuluvat sosiaalisen toimintakyvyn ja kuntoutustarpeen selvittäminen, kuntoutusneuvonta ja palveluohjaus, valmennus arjen- ja elämänhallintaan, ryhmätoiminta sekä sosiaalisten vuorovaikutussuhteiden tukeminen.

Starttivalmennusryhmät pyritään pitämään suhteellisen pieninä ja tyypillisesti niissä on 8-10 nuorta, mikä mahdollistaa sekä yksilöllisen että yhteisöllisen valmennuksen. Ryhmissä käsitellään elämään liittyviä teemoja, kuten hyvinvointi, asuminen ja talous, minäkuva ja itsetuntemus. Lisäksi käsitellään yhteiskuntaan ja vaikuttamiseen liittyviä asioita. Osalla työpaikoista nuorten on mahdollista tehdä starttivalmennuksen yhteydessä myös pienimuotoisia työtehtäviä. Tehtävät voivat olla käsitöitä, kunnostus- ja maalaustöitä tai huonekalujen nikkarointia ja entisöintiä. Valmennusjakso kestää keskimäärin kuusi kuukautta. (Hannila-Niemelä, Oulasvirta-Niiranen & Pietikäinen 2015, 23–25.)

Starttivalmennus on tavoitteellista toimintaa. Se voidaan nähdä prosessina, joka sisältää aloitus-, työskentely- ja lopetusvaiheen. Alkuvaiheeseen kuuluvat huolellinen alkukartoitus, valmennussuunnitelman laatiminen ja nuoren henkilökohtaisten tavoitteiden asettaminen. Työskentelyvaiheessa pyritään vähitellen saavuttamaan asetettuja tavoitteita niin yksilökuin ryhmävalmennuksen keinoin. Työskentely voidaan aloittaa arjen taitojen opettelulla tai työtehtävillä nuoren omien voimavarojen mukaan. Lopetusvaihe koostuu jatkopolun suunnittelusta. Kaikissa vaiheissa olennaisista on nuoren aito kohtaaminen, toiminnan luottamuksellisuus ja monialainen verkostotyö. (Hannila-Niemelä ym. 2016, 7–8.)

Starttivalmennus perustuu ohjaajan ja valmentautujan väliselle luottamussuhteelle. Suhteen rakentaminen voi viedä paljon aikaa. Nuorella voi olla taustallaan useita viranomaiskontakteja ja palveluprosesseja sekä myös pettymyksiä niihin, joten yhteistyöhön lähteminen jälleen uuden aikuisen kanssa voi tuntua vaikealta. On raskasta ja turhauttavaa avata omaa elämänsä ja erityisesti siihen liittyviä haasteita aina uudelle ihmiselle. Luottamuksen rakentaminen ja sen vahvistaminen ovat koko valmennusjakson mittainen prosessi. Ohjaajalta se edellyttää lupauksien pitämistä ja sovitujen asioiden hoitamista. Hänen tulee olla valmis käsittelemään myös vaikeita asioita, jotta niistä eteenpäin pääseminen olisi mahdollista. (Hannila-Niemelä ym. 2016, 22.)

Ohjaajat toimivat nuorille myös esimerkkeinä. Oman inhimillisyytensä ja epätäydellisyytensä näyttäminen on tärkeää. Tällöin nuoret oppivat ymmärtämään, ettei aina voi tai tarvitse onnistua täydellisesti kaikessa ja siitä huolimatta voi olla ihan hyvä tyyppi. (Hannila-Niemelä ym. 2016, 23.) Ohjaajan tulee olla työssään tasapuolinen ja oikeudenmukainen sekä toimia kaikenlaista syrjintää vastaan. Hänen on kunnioitettava jokaisen valmentautujan yksilöllisyyttä ja työskennellä sen mukaisesti. Vuorovaikutus- ja luottamussuhteen luominen perustuu nuoren aitoon kohtaamiseen, joka on mahdollista ainoastaan silloin, jos ohjaaja on itse aito. On tärkeää, että myös ohjaaja osaa tunnistaa ja tunnustaa omat rajansa, tietämättömytensä sekä mahdolliset tuen tarpeet. (Hämäläinen & Palo 2014, 28–29.)

4 SOSIAALINEN VAHVISTAMINEN

Starttivalmennuksen keskeisenä tavoitteena on yksilön sosiaalinen vahvistaminen, joka on kokonaisvaltaista elämäntaitojen ja elämänhallinnan vahvistamista. Sen tavoitteena on parantaa yksilön toimintakykyä sosiaalisissa tilanteissa ja sitä kautta rakentaa osallisuutta lähipiirissä, yhteisöissä ja koko yhteiskunnassa. (Kinnunen 2016a, 6.) Sosiaalista vahvistamista on alettu käyttää syrjäytymisen käsitteen rinnalla, koska syrjäytyminen koetaan käsitteenä leimaavaksi. (Aaltonen 2011, 17).

Sosiaalisen vahvistamisen tarpeet voivat liittyä esimerkiksi toimeentuloon tai työttömyyteen, mielekkään tekemisen tai itsensä arvostuksen puutteeseen, ulkopuolisuuden ja yksinäisyyden tunteisiin, kykenemättömyyteen selviytyä arjesta tai näköalattomuuteen oman tulevaisuuden suhteen. (Kinnunen 2016a, 6). Voidaan ajatella, että sosiaalinen vahvistaminen on jotain, jota kaikki nuoret tarvitsevat, toiset vain vähän enemmän kuin toiset. (Aaltonen 2011, 17).

Jokainen tarvitsee kokemuksia siitä, että on merkityksellinen. Valmennuksessa olevilla nuorilla on usein tunne, että niin viranomaiset kuin oma lähipiirikin katsovat nuorta tämän ongelmien kautta eivätkä itse nuorta. Tällöin ei ole helppoa itsekään nähdä omia vahvuuksiaan tai voimavarojaan. Valmennus pyrkii keskittymään nuoren myönteisiin ominaisuuksiin ja siihen, mitä hän osaa. Ohjaajien ja toisten ryhmäläisten on tärkeää antaa myönteistä palautetta myös pienistä onnistumisista ja edistysaskelista. Vertaisryhmällä on usein suuri merkitys nuoren itsetuntemukseen. Monelle nuorelle jo ryhmään tuleminen voi olla voimaannuttava kokemus. (Hannila-Niemelä ym. 2016, 11–12.)

Onnistumisen kokemukset ja niistä saatu palaute rohkaisevat nuorta ottamaan myös seuraavan askeleen ja omien vahvuuksien tunteminen on olennaista tulevaisuuden suunnittelun kannalta. Tärkeää itsetuntemuksen kehittämisessä on myös se, että oppii tunnistamaan omat rajoitteensa ja ne asiat, joissa voisi vielä kehittyä. Valmennuksessa harjoitellaan myös epäonnistumista sekä siihen liittyvien tunteiden tunnistamista ja käsittelemistä. Lisäksi valmennuksessa käsitellään elämään liittyviä haasteellisia tilanteita ja sitä, miten niissä voi toimia eri tavoin kuin aiemmin. Valmennusryhmässä opitaan antamaan muille tilaa ja ottamaan oma tila. Valmennuksessa opetellaan hyväksymään se, että aina ei voi tehdä vain itselle mieluisia tai helppoja asioita. (Hannila-Niemelä ym. 2016, 22–23.)

Ryhmässä toimiminen vahvistaa nuoren sosiaalisia taitoja. Nuorella on mahdollisuus jakaa omia pettymyksiään turvallisessa ympäristössä. Hänellä on myös mahdollisuus kuulla, että jollain toisella voi olla samankaltaisia kokemuksia. Toisten vastoinkäymisistä kuuleminen voi auttaa nuorta ymmärtämään ja hyväksymään, että jokaisella tulee elämässään vastaan vaikeita tilanteita. Niistä on tärkeää puhua, että voi saada tukea ja apua

muilta. (Hannila-Niemelä ym. 2016, 22–23.) Vuorovaikutus ja kokemus yhteisöön kuulumisesta vahvistavat yksilön itsetuntemusta ja -luottamusta, mikä kannustaa nuorta asettamaan uusia ja realistisempia tavoitteita. Kun tavoitteet on asetettu realistisesti omien kykyjen ja voimavarojen mukaan, on myös onnistuminen todennäköistä. Se puolestaan vahvistaa nuoren kokemusta siitä, että voi itse vaikuttaa oman elämänsä kulkuun. (Kinnunen 2016a, 14–15.)

Valmennuksen tavoitteena on myös arjenhallinnan parantaminen. Esimerkiksi säännöllinen päivärytmi tai omasta terveydestä huolehtiminen voivat olla monelle valmentautujalle täysin vieraita. Valmennusjakso alkaa usein pienillä askelilla kohti säännöllistä päivärytmiä. Se voi alkaa esimerkiksi yhdellä läsnäolopäivällä ja niitä voidaan vähitellen lisätä. Nuori saa aikaa totutella uuteen rytmiin ja se usein myös vahvistaa sitoutumista toimintaan. Valmennukseen liittyy usein liikuntaa, ruoanvalmistusta ja yhteisiä ruokailuja, jotka tukevat nuoren terveyttä. Arjen taitojen karttuminen lisää vähitellen nuoren kokonaisvaltaista hyvinvointia. (Hannila-Niemelä ym. 2016, 11–12.)

Starttivalmennus on tavoitteellista toimintaa, jonka tarkoituksena on nuoren tulevaisuuden selkeytyminen ja kestävien jatkopolkujen rakentaminen (Hannila-Niemelä 2016, 41). Tärkeää on huomioida, että vaikka nuori ei valmennuksen jälkeen suoraan etenisikään koulutukseen tai työelämään, on hän saanut lisää tietoa eri vaihtoehdoista tai saattanut kokea oman jaksamisensa ja motivaationsa parantuneen (Kinnunen 2016a, 19).

Elämänhallinta koostuu kaikista edellä mainituista asioista. Kun yksilöllä on tarvittavaa itsetuntemusta, sosiaalisia valmiuksia, kykyä selviytyä arjen asioista ja jatkopolku suunniteltuna, vahvistavat nämä tunnetta elämän hallittavuudesta. (Kinnunen 2016a, 19.) Sosiaalinen vahvistaminen voidaan jakaa viiteen osa-alueeseen, joita ovat itsetuntemus, sosiaaliset taidot, arjen asioiden hallinta, opiskelu- ja työelämävalmiudet sekä elämänhallinta.

5 VALTAKUNNALLINEN SOVARI-MITTARI

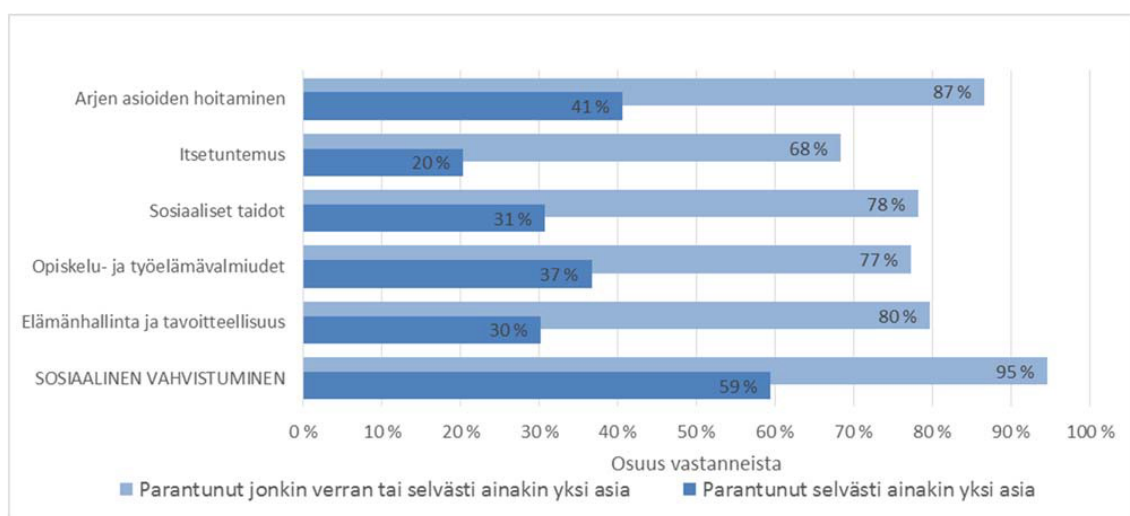
Nuorten omaa kokemustietoa on hyödynnetty liian vähän syrjäytymisen tutkimuksessa ja sen ehkäisemiseen liittyvässä kehittämistoiminnassa. Nuorten starttivalmennuksen vaikutuksia on tutkittu jonkin verran mutta täysin tätä tutkimusta vastaavia, joissa kohteena on valmennusjakson jo päättäneet nuoret, ei löytynyt. Syy voi olla, että nuoria on vaikeaa tavoittaa ja sitouttaa enää valmennusjakson päätyttyä. Voidaan siis ajatella, että tämänkaltaiselle tutkimukselle on tarvetta.

Sovari-mittari on Valtakunnallisen työpajayhdistyksen kehittämä väline, jonka avulla pyritään saamaan tietoa erityisesti työpajatoiminnan sosiaali-

sen vahvistamisen vaikutuksista. Mittari on nettikysely, joka perustuu valmentautujien itsearviointiin. Kyselyssä valmentautajat arvioivat palvelun toteutuksen lisäksi jakson aikana kokemaansa sosiaalista vahvistamista. Sosiaalista vahvistamista arvioidaan viidellä eri osa-alueella, joita ovat itsetuntemus, sosiaaliset taidot, arjen asioiden hallinta, opiskelu- ja työelämävalmiudet sekä elämänhallinta. Sovari-kysely teetetään valmentautujilla, joiden valmennusjakso on yhä käynnissä, joten se ei tuota tietoa valmennuksen pitkäkestoisista vaikutuksista antaen niistä kuitenkin viitteitä. (Kinnunen 2016a, 23–25.)

Ensimmäinen valtakunnallinen Sovari-kysely toteutettiin helmikuun ja elokuun välisenä aikana vuonna 2016. Starttivalmennuksen Sovari-tulokset perustuivat 202 valmentautujan arviointiin 40 eri työpajalta. Kyselyyn vastanneista valmentautujista jopa 95 prosenttia arvioi kokeneensa vähintään jonkin tasoista sosiaalista vahvistamista jakson aikana. Yleisesti valmentautajat kokivat saaneensa valmennuksesta tukea niihin asioihin, joihin sitä tarvitsivatkin. (Kinnunen 2016b, 17–19.) Taulukossa 1 on kuvattuna nuorten arviot kokemastaan sosiaalisesta vahvistamisesta osa-alueittain.

Taulukko 1. Sosiaalinen vahvistaminen osa-alueittain
(Kinnunen 2016b, 18).

6 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Tutkimus toteutettiin laadullisena tutkimuksena, vaikka aineistonhankintaan käytettiin kyselylomaketta, joka perinteisesti luokitellaan määrällisen tutkimuksen menetelmäksi. Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää, minkälaisia sosiaalisen vahvistamisen vaikutuksia starttivalmennuksella on ollut nuorten elämään. Opinnäytetyön tilaajana toimi yksi nuorten työpaja, joka toteuttaa starttivalmennusta. Tällä nuorten työpajalla starttivalmennuksesta käytetään nimitystä starttipaja, joten tässä tutkimuksessa käytetään molempia käsitteitä. Tutkimuksen kyselylomake lähetettiin yhteensä 27 nuorelle, jotka olivat osallistuneet starttipajalle. Näistä nuorista 14 vastasi, joista 11 vastausta päätyivät lopulliseksi tutkimusaineistoksi.

6.1 Tutkimustehtävä ja tutkimuskysymys

Tämän opinnäytetyön tutkimustehtävänä oli selvittää, minkälaisia sosiaalisen vahvistamisen vaikutuksia starttivalmennuksella on ollut nuorten elämään. Tutkimustehtävä muodostui työn tilaajan tarpeesta, koska yksikön toimintaa ei oltu aiemmin tutkittu nuorten näkökulmasta. Tämän tutkimustehtävän pohjalta tutkimuskysymykseksi muodostui:

- Minkälaisia sosiaalisen vahvistamisen vaikutuksia starttivalmennuksella on ollut nuorten elämään?

Tutkimuksen tarkoituksena oli tuottaa tietoa, joka hyödyttäisi erityisesti opinnäytetyön tilaajaorganisaatiota työssään ja mahdollisesti sen kehittämisessä. Tarkoituksena oli myös lisätä ja vahvistaa ymmärrystä siitä, että nuorten parissa tehtävä työ vaatii aikaa eikä työn konkreettiset tulokset ole aina heti nähtävissä. Työ on pitkäjänteistä, mutta pieni edistysaskel jollain sosiaalisen vahvistamisen osa-alueella saattaa kannatella nuorta pitkään ja pitkälle.

6.2 Kvalitatiivinen tutkimus

Kvalitatiivisen tutkimuksen lähtökohtana on todellisen elämän kuvaaminen. Aineisto kerätään tavallisesti pieneltä kohdejoukolta, joka on valikoitunut tutkimukseen tarkoituksenmukaisesti ja joilla oletetaan olevan mahdollisimman paljon tietoa tai kokemusta tutkimuksen kohteena olevasta ilmiöstä. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2013, 161–164.) Vaikka laadullisen tutkimuksen lähtökohtana ei olekaan jonkun tietyn teorian testaaminen tai väittämän tekeminen todeksi, taustateoria on kuitenkin tutkimuksen teossa välttämätön. Tutkimusta ei voi tehdä ilman minkäänlaista ennakkotietoa eli teoriaa, koska teoria luo tutkimukselle sen viitekehyksen, jossa tutkija tutkimusaineistosta saatuja tuloksia tarkastelee, ja johon hän niitä peilaa. (Tuomi & Sarajärvi 2013, 18.)

Kvalitatiivinen tutkimus ei ole minkään tietyn tieteenalan tutkimusote tai vain yhdenlainen tapa tutkia. Se voi sisältää myös esimerkiksi kvantitatiivisen eli määrällisen tutkimuksen osia. Kvalitatiivinen tutkimus sisältää lukuisia eri lähestymistapoja, aineistonkeruu- ja analyysimenetelmiä, joilla ihmisiä ja heidän elämäänsä pyritään mahdollisimman totuudenmukaisesti kuvaamaan. (Hirsjärvi ym. 2013, 160–164.)

Aineisto pyritään keräämään aina sellaisten metodien avulla, joissa tutkittavien oma ääni ja näkökulma pääsevät mahdollisimman hyvin ja realistisesti esille. Vaikka tutkijalla on olemassa jokin taustateoria, ei hänellä kuitenkaan tule olla etukäteen määriteltyjä olettamuksia tutkimuskohteesta tai tutkimuksen tuloksista. Se, mikä lopulta on tärkeää, selviää vasta tutkimusaineiston yksityiskohtaisella tarkastelulla, eikä tutkijan ennakkoon tekemistä päätöksistä. (Hirsjärvi ym. 2013, 160–164.)

6.3 Tutkimusaineiston hankinta

Opinnäytetyön aineisto kerättiin sähköisesti Webropol-kyselytyökalun avulla. Webropol-kysely tuntui luontevimmalta tavalta kerätä aineisto kohderyhmältä, koska se vaatii vastaajalta ainoastaan hieman aikaa, ja kysely on mahdollista täyttää esimerkiksi matkapuhelimella. Lisäksi Webropol mahdollistaa vastaajan anonyymiyden säilymisen. Esimerkiksi nuorten vaatiminen paikan päälle haastatteluun ei olisi tuntunut oikealta tavalta kerätä aineistoa, koska osa nuorista oli valmennuksen jälkeen muuttanut pois paikkakunnalta.

Kyselylomake laadittiin mukailen valtakunnallista Sovari-kyselyä. Kysely on kuitenkin huomattavasti Sovarin mallia lyhyempi, ja siitä haluttiin henkilökohtaisempi lisäämällä avoimia kysymyksiä sekä persoonallisia sanavalintoja. Kyselylomake sisälsi 19 varsinaista kysymystä, joista 10 oli avointa kysymystä. Nuoria pyydettiin lisäksi selittämään, mitä heille merkitsevät sanat nuoruus, osallisuus ja syrjäytyminen. Tämä ei liittynyt varsinaiseen tutkimuskysymykseen, mutta nuorten ääntä haluttiin saada kuuluviin jo teoriaosuudessa. Kyselylomakkeeseen voi kokonaisuudessaan tutustua liitteet-osiossa.

Kyselylomakkeen etuna on, että se on mahdollista lähettää samanlaisena ja samanaikaisesti suurellekin joukolle. Vastaajan on myös mahdollista jäädä nimettömäksi, joka toisaalta tuo mukanaan myös aina riskin, että vastausprosentti voi jäädä alhaiseksi. (Vilkkä 2015, 94.) Tässä tutkimuksessa riski alhaiselle vastausprosentille oli erityisen suuri, koska tutkija ei tavannut kohderyhmän nuoria henkilökohtaisesti ja oli vastaajille tuntematon.

Linkki kyselyyn lähetettiin tutun pajaohjaajan kautta yhteensä 27 nuorelle, jotka olivat osallistuneet starttipajalle. Vastauksia saatiin 14. Lopullinen tutkimusaineisto koostui 11 vastauksesta, koska yksi vastaajista ei mieles-

tään ollut osallistunut starttipajatoimintaan ja kaksi ei osannut sanoa, olivatko he osallistuneet toimintaan. Koska tutkimuksen kohteena oli starttipajatoiminta, eivät nämä kolme vastausta olleet tutkimukseen sopivia, joten ne jätettiin pois lopullisesta tutkimusaineistosta. Avoimien ja suljettujen kysymysten lisäksi kyselylomake sisälsi myös kaksi väittämien sarjaa, joita vastaajat arvioivat Likert-tyyppisellä asteikolla.

Likert-asteikko tarkoittaa kyselyssä sitä, että vastaaja valitsee asteikon eri vastausvaihtoehtoista parhaiten sopivan vaihtoehdon sen mukaan, miten vahvasti hän kokee olevansa samaa tai eri mieltä esitetyn väittämän kanssa. Asteikollisiin kysymyksiin tulee sisällyttää aina myös vaihtoehto, joka ilmaisee neutraalia mielipidettä. Tällöin vältetään oletukselta, että vastaajalla olisi aina selkeä mielipide tai käsitys kysyttävästä asiasta, ja hänen ei tällöin tarvitse valita väkisin väärältä tuntuva vaihtoehto. (Hirsjärvi ym. 2013, 200.)

Ensimmäinen sarja sisälsi väittämiä starttipajajaksoon liittyen. Vastausvaihtoehdot oli numeroitu luvuilla 1–5 niin, että numero 5 tarkoitti täysin samaa mieltä ja numero 1 puolestaan tarkoitti, että vastaaja oli täysin eri mieltä väittämän kanssa. Vastausvaihtoehto 3 tarkoitti, että vastaaja ei ollut samaa eikä eri mieltä väittämän kanssa. Toisessa sarjassa nuoret arvioivat, oliko annetuissa väittämissä tapahtunut valmennuksen aikana muutosta asteikolla 1–5. Myös tässä oli mahdollista vastata neutraali vaihtoehto eli pysyi ennallaan.

Lomakkeen toimivuuden varmistamiseksi sitä on hyvä kokeilla etukäteen jollakin kohderyhmään kuulumattomalla henkilöllä. Näin voidaan varmistua kysymyksien ymmärrettävyydestä ja saada arvio siitä, kuinka kauan lomakkeen täyttämiseen kuluu aikaa. (Hirsjärvi ym. 2013, 204.) Kysely teetettiin ennen kohderyhmälle lähettämistä täysin kohderyhmään kuulumattomalla henkilöllä, joka vastasi kysymyksiin omaan elämäänsä liittyneen koulutusjakson pohjalta. Palautetta tuli ainoastaan puhekielisistä kysymysten asetteluista. Kysymysten tyyli haluttiin kuitenkin jättää lopulliseen kyselyyn, koska tutkija halusi siitä oman näköisensä. Koehenkilöltä kului vastaamiseen noin 15 minuuttia, joka tuntui realistiselta myös kohderyhmää ajatellen, joten aika-arvio esitettiin myös kyselyn saatekirjeessä.

Saatekirjeessä kerrottiin myös opinnäytetyön tarkoituksesta ja vastausten käsittelystä. Kirjeessä painotettiin rehellisyyttä ja vastaajia pyydettiin kertomaan asioista, kuten he itse olivat ne kokeneet. Vilkan (2009, 74.) mukaan vastaajien motivoimista auttaa, kun saatekirjeessä on tarpeeksi taustatietoa tutkimukseen liittyen. Vastausten takaisin saamista helpottaa myös se, että saatekirjeeseen laitetaan tarkka palautuspäivämäärä, joka on suhteellisen pian kyselyn lähettämisestä. (Vilka 2009, 79.) Tässä tutkimuksessa kyselyyn annettiin vastausaikaa yksi viikko. Kaikki vastaukset saatiin kolmen ensimmäisen päivän aikana. Vastausaikaa ei tuntunut tarpeelliselta jatkaa, koska saatu aineisto koettiin riittäväksi.

6.4 Analysointimenetelmänä teoriaohjaava sisällönanalyysi

Kyselylomakkeilla saatu aineisto analysoitiin käyttämällä teoriaohjaavaa sisällönanalyysiä, jonka teorian muodosti sosiaalisen vahvistamisen osa-alueet. Osa-alueet olivat itsetuntemus, sosiaaliset taidot, arjen asioiden hallinta, opiskelu- ja työelämävalmiudet sekä elämänhallinta.

Aineiston analysointivaiheessa tutkijalle selviää, kuinka hyvin hän on tutkimusongelmien asettamisessa onnistunut ja ennen kaikkea, minkälaisia vastauksia hän on asettamiinsa ongelmiin saanut. Aineiston analyysiprosessi alkaa siitä, että tutkimustehtävän avulla rajataan ne asiat, jotka saadussa aineistossa kiinnostavat tutkijaa. Tämän jälkeen aineisto käydään yksityiskohtaisesti läpi, ja sieltä poimitaan niitä asioita, jotka sisältyvät kiinnostuksen kohteeseen. Samalla tutkimuksen ulkopuolelle jätetään ne asiat, jotka eivät liity tutkimustehtävän tavoitteeseen. (Hirsjärvi ym. 2013, 221,225.)

Teoriaohjaava sisällönanalyysi perustuu ilmiöstä jo aikaisemmin tiedettyyn teoriaan tai käsitejärjestelmään. Kategoriat määritellään ja nimetään tällöin jo olemassa olevan tiedon perusteella, ja aineistosta etsitään niitä kuvaavia sisältöjä. Aikaisempaa teoriaa on tällöin mahdollista tarkastella uudessa kontekstissa. Vaikka analyysia ohjailee jokin aikaisemman tiedon perusteella muodostettu teoria tai käsitejärjestelmä, etenee analyysi kuitenkin aineistolähtöisesti eikä tarkoituksena ole vääntää tuloksia väkisin haluttuun teoriaan sopiviksi. (Tuomi & Sarajärvi 2013, 117.)

Teoriaohjaavassa sisällönanalyysissä analyysiyksiköt poimitaan aineistosta siis aikaisemman tiedon tai teorian pohjalta. Tutkijan päätettävissä kuitenkin on, poimiiko hän aineistosta asioita tiukasti aiemman teorian mukaan vai lähestyykö hän aineistoa sen omilla ehdoilla ja vasta analyysin edetessä liittyy aineistosta nousseet asiat aiempaan teoriaan. Teoriaohjaavassa sisällönanalyysissä oleellinen kysymys on, miten aineistosta nousseet asiat liitetään teoreettisiin käsitteisiin. (Tuomi & Sarajärvi 2013, 117–119.) Koska kyselylomakkeen kysymyksetkin oli laadittu sosiaalista vahvistamista mittaavaa kyselyä mukaillen, tuntui luonnolliselta tarkastella myös saatua aineistoa sosiaalisen vahvistamisen osa-alueiden kautta.

6.5 Eettisyys ja luotettavuus

Tutkimuksen eettisyyden pohdinta tulee alkaa jo tutkimuksen aihetta valittaessa. Aiheen valinnassa on tärkeää miettiä, mikä on tutkimuksen tarkoitus, miksi sitä ylipäänsä tehdään ja mikä on sen merkitys yhteiskunnallisesta näkökulmasta. (Hirsjärvi ym. 2013, 25–28.) Nuoret ja erityisesti nuorten syrjäytymiseen liittyvät aiheet ovat aina tärkeitä ja niiden tulisi olla aina ajankohtaisia. Tämän tutkimuksen eettisyyteen liittyy myös se, että nuorten omaa ääntä pyritään kunnioittamaan ja tuomaan esiin alun teoriaosuudesta lähtien.

Tutkimusetiikkaan liittyy vahvasti se, miten tutkimukseen osallistuvia henkilöitä kohdellaan. Osallistumisen tulee aina perustua vapaaehtoisuuteen, ja heiltä tulee ehdottomasti saada suostumus tutkimuksen tekoon ja saadun aineiston käyttöön. Tutkimukseen osallistuvien tulee saada myös riittävästi tietoa siitä, miksi tutkimusta tehdään ja mihin siitä saatavaa aineistoa käytetään. Lisäksi tutkimuksen teon kaikissa vaiheissa tulee tutkittaville henkilöille taata nimettömyys, luottamuksellisuus ja aineiston asianmukainen käsittely. (Hirsjärvi ym. 2013, 25–28.)

Tässä tutkimuksessa linkki kyselylomakkeeseen jaettiin kohderyhmälle heille entuudestaan tutun pajaohjaajan välityksellä. Kyselyn liitteenä oli saatekirje, jossa kerrottiin tutkimuksen tarkoituksesta, siitä saatavan aineiston käsittelystä ja sen käytöstä. Kohderyhmälle tehtiin myös selväksi, että vastaaminen on täysin vapaaehtoista. Vastaajia informoitiin myös vastausten täydellisestä anonyymiudesta, joka tässä tutkimuksessa toteutuu siten, että vaikka tuttu pajaohjaaja välitti nuorille linkin, tulivat vastaukset suoraan ja ainoastaan tutkijalle. Vaikka pajaohjaajalla on tietoa siitä, kenelle linkki on lähetetty, hänellä ei ole tietoa siitä, ketkä nuorista ovat vastanneet tai vastausten sisällöstä. Tutkijalla ei ole tietoa nuorten henkilöllisyydestä.

Tutkimuksen riskienhallintaan ja luotettavuuteen on syytä valmistautua jo suunnitteluvaiheessa. Riittävä dokumentointi on yksi tärkeimmistä asioista, joka luo tutkimukselle luotettavuutta ja uskottavuutta. Tutkijan on osattava perustella kaikki tutkimuksen eri vaiheissa tekemänsä ratkaisut. Tutkimukseen liittyvä alkuperäinen aineisto tulee myös säilyttää asianmukaisesti, kuitenkin tutkittaville luvulla tavalla. Tulosten ja aineiston aitous voidaan tällöin tarvittaessa todistaa. (Kananen 2014, 146–153.)

Laadullisessa tutkimuksessa luotettavuustarkastelu jää kuitenkin aina tutkijan arvion ja näytön varaan, koska tuloksia ei voida näyttää toteen samalla tavalla kuin määrällisessä tutkimuksessa. Laadullisen tutkimuksen tutkija ei voi koskaan olla täysin varma siitä, onko tutkittavilta kerätty tieto luotettavaa. Tutkijan on siksi osattava perustella kulkemansa tutkimuspolku mahdollisimman yksityiskohtaisesti, jotta lukijan on mahdollista ymmärtää tehtyjä valintoja. (Kananen 2014, 146–153.)

Kyselylomakkeen käyttöön aineistonkeruumenetelmänä liittyy aina riskejä. Vastausten luotettavuuteen voi vaikuttaa esimerkiksi vastaajien kiire, huolimattomuus tai epärehellisyys. Tutkijan ei ole mahdollista varmistaa sitä, kuinka tosissaan ja totuudenmukaisesti vastaaja on sitoutunut vastaamaan. Lisäksi tutkija ei voi olla varma, ymmärretäänkö kysymykset oikein, koska vastaajien ei ole mahdollista tehdä tarkentavia kysymyksiä. (Hirsjärvi ym. 2013, 191.)

Tämän tutkimuksen kyselylomaketta testattiin ennakkoon kohderyhmään kuulumattomalla koehenkilöllä, jotta sen ymmärrettävyydestä saataisiin

varmuus. Lisäksi saatekirjeessä painotettiin rehellisyyttä ja kerrottiin tarkasti tutkimuksen tarkoitus, miksi sitä tehdään ja mihin sillä pyritään. Kyselyn lopussa olleen palaute- ja kommenttiosion perusteella voidaan todeta, että nuoret kokivat aiheen itselleen tärkeäksi, joten on aiheellista olettaa, että nuoret ovat vastanneet kysymyksiin totuudenmukaisesti.

7 TUTKIMUSTULOKSET

Starttivalmennuksen sosiaalisen vahvistamisen vaikutuksia pyrittiin etsimään saadusta aineistosta teoriaohjaavan sisällönanalyysin avulla, jonka teorian muodostivat sosiaalisen vahvistamisen viisi osa-aluetta. Nämä osa-alueet olivat itsetuntemus, sosiaaliset taidot, arjen asioiden hallinta, opiskelu- ja työelämävalmiudet ja elämänhallinta. Tulokset on jaoteltu osa-alueittain. Ensin kerrotaan, minkälaisia asioita osa-alueeseen on katsottu liittyväksi. Sen jälkeen esitellään varsinaiset tutkimustulokset, ja aineistosta on poimittu myös suoria lainauksia jokaiseen osa-alueeseen liittyen. Likertasteikon vastaukset on esitelty taulukoiden avulla lukukokemuksen selkeyttämiseksi. Ikä, sukupuoli ja pajajaksosta kulunut aika toimivat tutkimuksessa vain taustatietoina eikä vastauksia ole luokiteltu niiden mukaan. Kysymykseen, onko starttipajatoiminnalla ollut vaikutusta nykyiseen elämäntilanteeseen, kahdeksan nuorista vastasi vaihtoehdon kyllä.

7.1 ”Ala ei ollutkaan oma juttu vaikka niin luulin” – Itsetuntemus

Itsetuntemuksen osa-alueeseen liittyy kyky tunnistaa ja tunnustaa omien vahvuuksien lisäksi myös omat rajoitteet, ja ne asiat, joihin ei pysty itse vaikuttamaan. Lisäksi osa-alueeseen kuuluu nuorten kyky nähdä itsessään hyviä ominaisuuksia, oman osaamisen arvostaminen ja epäonnistumisten sietäminen. Itsetuntemus liittyy keskeisesti yksilön sosiaaliseen toimintakykyyn.

Taulukko 2. Arviot itsetuntemukseen liittyvistä muutoksista

	Huonontui selvästi	Huonontui jonkin verran	Pysyi ennallaan	Parantui jonkin verran	Parantui selvästi	Yhteensä
Kyky nähdä itsessäni hyviä ominaisuuksia	0 0 %	0 0 %	6 54,55%	4 36,36%	1 9,09%	11
Kyky sietää epäonnistumisia	0 0 %	1 9,09%	8 72,73%	2 18,18%	0 0 %	11

Taulukon 2 perusteella voidaan todeta, että itsetuntemukseen vahvasti liittyvät taidot, kuten kyky nähdä itsessään hyviä ominaisuuksia ja kyky sietää epäonnistumisia, eivät enemmistön mielestä ole merkittävästi parantuneet pajajakson aikana. Erityisesti kykyyn sietää epäonnistumisia pajajaksolla on ollut vahvistavia vaikutuksia ainoastaan kahden nuoren koekemana. Siitä huolimatta nuoret kokevat pajajakson aikana oppineensa tunnistamaan asioita, jotka tuntuvat tai eivät tunnu omalta. Lisäksi tärkeää on oppia erottamaan ne asiat, joihin on mahdollista itse vaikuttaa ja joihin ei ole.

Sain pajajakson aikana toteuttaa itseäni taiteellisissa asioissa paljon.

Ala ei ollutkaan oma juttu vaikka niin luulin. Nyt olen hakenut toiseen kouluun ja toivon että se olisi oikea paikka.

Ikävät asiat joihin ei itse voi juuri vaikuttaa painavat mieltä, mutta opiskelen ja harrastan riittävästi liikuntaa.

Suurella roolilla itsetuntemuksen vahvistumiselle on ohjaajilta ja vertaisryhmältä saatu tuki, kannustus ja palaute. Starttivalmennus antaa turvallisen ympäristön kokeilla uusia asioita ja selvitä niistä. Ohjaajien ja vertaisryhmän kannustuksella ja myönteisellä palautteella on suuri rooli nuoren itsetuntemuksen ja -luottamuksen vahvistumiseen. Taulukosta 3 voidaan nähdä, miten nuoret ovat kokeneet ohjaajilta ja vertaisryhmältä saamansa tuen pajajakson aikana. Merkittävä osa nuorista on ollut täysin samaa mieltä siitä, että erityisesti ohjaajilta saatu tuki, ohjaus, kannustus ja palaute on ollut pajajakson aikana riittävää.

Taulukko 3. Arviot itsetuntemuksen vahvistumiseen liittyvistä tekijöistä

	Täysin eri mieltä	Jokseenk in eri mieltä	Ei samaa eikä eri mieltä	Jokseenk in samaa mieltä	Täysin samaa mieltä	Yhteensä
Sain ohjaajilta riittävästi tukea ja ohjausta jakson aikana	0 0 %	0 0 %	1 9,09%	3 27,27%	7 63,64%	11
Sain ohjaajilta riittävästi kannustusta ja palautetta	0 0 %	0 0 %	0 0 %	5 45,45%	6 54,55%	11
Sain vertaistukea muilta ryhmäläisiltä	0 0 %	2 18,18%	3 27,27%	3 27,27%	3 27,27%	11

Nuoren ja ohjaajan välisellä luottamussuhteella sekä ohjaajien tekemällä työllä on suuri merkitys ja vastuu siitä, miten nuoret valmennusjakson yli päättään kokevat. Sekä taulukosta 3, että nuorten avoimista vastauksista on selvästi nähtävissä, että nuoret arvostivat pajaohjaajia ja heidän työtään.

Pajaohjaajat olivat erittäin mukavia!

Kaikkein parasta oli pajaohjaajat. He oikeasti kuuntelivat ja olivat kuin ”kavereita”.

Aktiiviset ohjaajat osasivat työnsä ja ottivat kaikki asiakkaat huomioon, sekä osasivat suhtautua vaikeampiinkin nuoriin hyvin.

7.2 ”Kaikkein parasta oli ryhmässä tekeminen” – Sosiaaliset taidot

Sosiaaliin taitoihin sisältyy nuorten arviot siitä, pystyvätkö he entistä paremmin vai huonommin toimimaan toisten ihmisten kanssa ja tuomaan esille omia mielipiteitään. Osa-alueeseen kuuluu myös kyky luottaa toiseen ihmiseen ja sitä kautta yhteisöön kuulumisen. Starttivalmennuksessa ryhmässä toimiminen vahvistaa sosiaalisia taitoja sekä ongelmanratkaisutaitoja. Yhteisön ilmapiiri rakennetaan yhdessä yksilön, ohjaajien ja vertaisryhmän kanssa.

Taulukko 4. Arviot sosiaaliin taitoihin liittyvistä muutoksista

	Huonontui selvästi	Huonontui jonkin verran	Pysyi ennallaan	Parantui jonkin verran	Parantui selvästi	Yhteensä
Rohkeus tuoda esille omia mielipiteitä	0 0 %	1 10%	6 60%	3 30%	0 0 %	10
Yhteistyökyky	0 0 %	0 0 %	6 54,55%	4 36,36%	1 9,09%	11

Taulukosta 4 voidaan nähdä, että sosiaaliin taitoihin liittyvät kyky eli rohkeus tuoda esille omia mielipiteitään on parantunut jonkin verran kolmella nuorista. Sen sijaan yhteistyökyky on pajajakson aikana parantunut viidellä nuorella vähintään jonkin verran. Nuoret osasivat myös ennakkoon odottaa starttivalmennukselta vahvistusta sosiaaliin taitoihin.

Enimmäkseen odotin erilaisia harrastusmahdollisuuksia ja uusien ihmisten kohtaamista.

Odotin lähinnä kevyttä sosiaalista toimintaa joka auttaisi minua motivoitumaan ja sopeutumaan normaaliin elämään.

Vapaamuotoisten kysymysten vastauksissa, minkälaisia hyviä asioita jaksoon liittyi, ja mikä oli kaikkein parasta, yhteisöllisyys ja yhdessä tekemisen merkitys korostuivat.

Yhteisöllisyys oli hyvä asia.

Kaikkein parasta oli ryhmässä tekeminen.

Yhteiset retket.

Yhteishenki.

Sosiaalisten taitojen vahvistumisesta voidaan katsoa kertovan se, että yksi nuori koki pajajaksolla olleen vaikutusta myös hänen nykyiseen ihmissuhteeseensa.

Pajan jälkeen olen asettunut aloilleni, löytänyt avopuolison.

7.3 ”Rytmiä elämään” – Arjen asioiden hallinta

Arjen asioiden hallinta on yksi keskeisin sosiaalisen vahvistumisen osa-alue starttivalmennuksessa. Arjen asioiden hallintaan liittyvät esimerkiksi päivärytmin löytäminen, aikatauluihin sitoutuminen, arjessa jaksaminen sekä raha-asioiden hoitaminen. Arjen hallintaan liittyvät myös omatoimisuus ja vastuun ottaminen omista asioista. Nuorten halu saada arki sujuvammaksi korostui sekä kysymyksessä, miksi oli hakeutunut starttipajatoimintaan, että kysymyksessä, minkälaisia odotuksia toiminnasta ennakkoon oli.

Halusin saada aktivoitua itseäni lähtemällä pois kotoa tuhlamasta elämäni.

Lähinnä saadakseni säännöllisen vuorokausirytmän ja jotain järkevää tekemistä päivisin.

Rytmiä elämään.

Päivärytmi ja ihmisten kanssa tekemisissä olo päivittäin, apua arjen jokapäiväisten asioiden hoitamiseen.

Taulukko 5. Arviot arjen asioiden hallintaan liittyvistä muutoksista

	Huonontui selvästi	Huonontui jonkin verran	Pysyi ennallaan	Parantui jonkin verran	Parantui selvästi	Yhteensä
Säännöllinen päivärytmi (esim. aamuheräämiset)	0 0 %	0 0 %	3 27,27%	3 27,27%	5 45,45%	11
Omatoimisuus (esim. arjen askareet)	1 9,09%	0 0 %	5 45,45%	2 18,18%	3 27,27%	11

Taulukosta 5 voidaan todeta, että suurin osa nuorista koki päivärytminsä parantuneen pajajakson aikana vähintään jonkin verran. Myös omatoimisuudessa koettiin edistymistä viiden nuoren mielestä vähintään jonkin verran. Kysyttäessä pajajaksoon liittyvistä sisällöistä, joiden tarkoitusta ei ymmärtänyt, yksi vastaajista koki siivoamisen ja muut perusasiat tarpeettomiksi. Suuren osan mielestä ruuanlaitto ja yhteinen ruokailu koettiin hyväksi asioiksi ja kolmen nuoren mielestä ruuanlaittopäivät tai ruokailu olivat jaksolla jopa ihan kaikkein parasta sisältöä. Yksi nuorista kertoi valmennuksella olleen vaikutusta myös raha-asioiden hoitamiseen.

Pajan jälkeen olen saanut hoidettua nuoruuden tyhmyydestä johtuneet ulosottovelkani.

Vapaamuotoisessa kertomuksessa tämänhetkisestä elämäntilanteestaan, asumisen mainitseminen jossain muodossa koettiin tärkeäksi.

Asun omakotitalossa hevosten ja koirien kanssa, opiskelen maatalousalaa ja pääosin menee hyvin!

Asun (kaupungissa) käyn koulua (eri kaupungissa).

7.4 ”Pääsi tutustumaan eri alan koulutuksiin” – Opiskelu -ja työelämävalmiudet

Ohjautuminen koulutukseen tai työelämään voidaan katsoa olevan keskeinen mittari työpajatoiminnan tuloksellisuudessa, mutta opiskelu- ja työelämävalmiuksissa sosiaalista vahvistumista voi esiintyä myös muilla tavoin. Onkin tärkeää ottaa huomioon myös ne asiakkaat, jotka jaksen aikana ottavat askeleita opiskelun tai työelämän suuntaan, vaikka eivät sinne suoraan vielä etenisikään. Nuoret voivat kokea motivaationsa parantuneen koulutukseen tai työelämään hakeutumisen suhteen, he voivat tuntea paremmin erilaisia vaihtoehtoja tai kokea jaksamisensa parantuneen pajan työtehtävien suhteen. Yksi nuorista kertoi saaneensa pajalta myös apua oppimisvaikeuksien tunnistamiseen.

Ilman pajajaksoa en olisi todennäköisesti selvinnyt silloisista ongelmistani, enkä jatkanut koulunkäyntiä. Pajan kautta sain apua keskittymishäiriöön, joka todettiin myöhemmin ADD:ksi. Diagnoosista on ollut paljon hyötyä, ja sen kautta olen oppinut uusia menetelmiä jotka auttavat minua oppimaan ja keskittymään.

Yksi nuorista kertoi osallistuneensa starttipajaan saadakseen apua juuri sopivan koulupaikan etsimiseen. Toisen nuoren odotukset starttipajalta oli löytää sitä kautta itselleen koulupaikka. Kolme nuorista kertoi olleensa työttömänä ennen pajajakson alkua, ja jopa seitsemän vailla minkäänlaista tekemistä päivisin.

Taulukko 6. Arviot opiskelu- ja työelämävalmiuksien muutoksista

	Huonontui selvästi	Huonontui jonkin verran	Pysyi ennallaan	Parantui jonkin verran	Parantui selvästi	Yhteensä
Motivaatio opiskeluun	0 0 %	2 18,18%	3 27,27%	2 18,18%	4 36,36%	11
Motivaatio työhakuun	0 0 %	1 9,09%	6 54,55%	2 18,18%	2 18,18%	11

Taulukko 6 kuvaa motivaation muutosta sekä opiskelun että työnhaun suhteen. Enemmistö nuorista koki motivaation opiskeluun parantuneen vähintään jonkin verran mutta toisaalta muutama nuorista koki, että motivaatio oli myös huonontunut sekä opiskeluun että työhakuun. Tämänhetkisestä elämäntilanteesta kerrottaessa yhdeksän nuorista kuitenkin mainitsi tällä hetkellä joko opiskelevansa tai käyvän töissä, joten tilanne ennen ja jälkeen pajajakson oli muuttunut huomattavalla osalla nuorista. Osa nuorista oli pajan jälkeen ehtinyt myös jo vaihtaa alaa tai valmistua.

Nyt olen hakenut toiseen kouluun ja toivon että se olisi oikea paikka.

Aloitin toisen asteen opiskelun aikuisopiskeluna.

Hyvää. Kävin juuri työkokeilujakson.

Olen ensimmäisen vuoden lähihoitajaopiskelija.

Valmistuin viime keväänä ammattikoulusta (jonne hain pajajakson päättyessä), oon ollut omalla alalla töissä jo vuodesta 2014, ensin kesätöissä, sitten osa-aikaisena (opiskelun ohella) ja nyt täyspäiväisenä.

Kysymyksessä, jossa nuoret saivat kertoa vapaamuotoisesti, mitä hyviä asioita ja kokemuksia pajajaksoon sisältyi, erityisesti erilaisiin koulutusvaihtoehtoihin tutustuminen koettiin mielekkääksi.

Pääsi tutustumaan eri alan koulutuksiin.

Käytiin tutustumassa eri kouluihin mikä helpotti kouluun hakemista.

Toisaalta kysymyksessä, jossa nuoret saivat vapaamuotoisesti kertoa, miten he kehittäisivät starttipajatoimintaa, toivottiin vielä enemmän panostusta siihen, että jokainen löytäisi sopivan koulu- tai työpaikan.

Pitäisi panostaa siihen, että jokainen löytää koulu- tai työpaikan tai edes harrastuksen, joka auttaa elämässä eteenpäin.

Ehkä voisi hieman enemmän olla juurikin jotain vapaaehtoistyön tekemistä jossa annetaan hieman enemmän vastuuta nuorille, ja samoin hieman vaaditaan enemmän.

Erilaisiin työpaikkoihin tutustumista pitäisi olla mielestäni enemmän. Tutustumista firmoihin, ja ehkä jos mahdollista, saada nuorille sitä kautta harjoittelupaikkoja, lyhyitä esim. Viikon pituisia jaksoja joissa halukkaat pääsisivät tutustumaan yrityksiin ja eri työtehtäviin.

7.5 ”Syrjäytyneisyys ja elämän uuden suunnanluonti” – Elämänhallinta

Elämänhallintaan liittyy tunne siitä, että voi itse vaikuttaa omaan elämäänsä. Hyvän elämänhallinnan avulla ihminen selviytyy, vaikka vastoinkäymisiä eteen tulisikin. Osa-alueeseen kuuluu myös yksilön kyky nähdä elämässään tavoittelemisen arvoisia asioita ja ylipäätään toivoa tulevaisuuden suhteen. Elämänhallinnan voitaisiin katsoa koostuvan kaikista edellä mainituista sosiaalisen vahvistumisen osa-alueista. Silloin, kun ihmisellä on tarvittavaa itsetuntemusta, taitoa toimia erilaisissa sosiaalisissa tilanteissa, kykyä selviytyä arjen asioista ja lisäksi selkeä jatkopolku suunniteltuna, vahvistavat ne tunnetta elämän hallittavuudesta.

Kysymyksessä, miksi oli osallistunut starttipajaan, nuorten vastauksista kävi ilmi, että he kaipasivat selkeyttä erityisesti tulevaisuuden suunnitteluun.

Että saisin jotain selkoa tulevaisuudensuunnitelmiin ja se auttoi.

Ei ollut muutakaan peruskoulun jälkeen.

Syrjäytyneisyys ja elämän uuden suunnanluonti.

Taulukko 7. Arviot elämänhallintaan liittyvistä tekijöistä

	Täysin eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Ei samaa eikä eri mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Täysin samaa mieltä	Yhteensä
Tulevaisuuden suunnitelmani selkeytyivät jakson aikana	1 9,09%	2 18,18%	2 18,18%	3 27,27%	3 27,27%	11

Taulukosta 7 käy ilmi, että tulevaisuuden suunnitelmien selkeytymisestä pajajakson aikana nuoret olivat montaa mieltä. Puolet olivat kuitenkin vähintään jokseenkin samaa mieltä, että suunnitelmiin tuli selkeyttä. Taulukosta 8 näkyy kuitenkin, että enemmistö nuorista kokee tulevaisuuden suunnittelunsa parantuneen vähintään jonkin verran pajajakson aikana.

Taulukosta 8 käy lisäksi ilmi, että kuusi nuorta on sitä mieltä, että tyytyväisyys omaan elämään parantui jakson aikana vähintään jonkin verran.

Taulukko 8. Arviot elämänhallintaan liittyvistä muutoksista

	Huonontui selvästi	Huonontui jonkin verran	Pysyi ennallaan	Parantui jonkin verran	Parantui selvästi	Yhteensä
Tyytyväisyys omaan elämään	1 9,09%	0 0 %	4 36,36%	5 45,45%	1 9,09%	11
Tulevaisuuden suunnittelu (esim.mitä pajajakson jälkeen)	0 0 %	0 0 %	2 18,18%	6 54,55%	3 27,27%	11

Elämänhallintaan voidaan katsoa liittyvän myös kyky toiveikkuuteen. Vaikka varsinaista muutosta elämässä ei olisikaan vielä tapahtunut, niin nuorten vastauksista kävi kuitenkin ilmi toiveikkuus oman tulevaisuuden suhteen.

Tiettyjä paineita ja stressiä on vielä, mutta parempaan päin menossa.

Päihteitä, päihteitä, päihteitä. Suunnanmuutos meneillään.

En ole vielä täysin ”kuivilla vesillä” niin sanotusti, mutta elämäntilanteeni on parantunut huomattavasti viimeisten vuosien aikana, pikkuhiljaa.

Käyn töissä ja yritän jaksaa.

Iha jepa.

8 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää, minkälaisia sosiaalisen vahvistamisen vaikutuksia starttivalmennuksella on ollut nuorten elämään. Teoriaohjaavan sisällönanalyysin avulla tutkimusaineistosta muodostui kuvaus sosiaalisen vahvistamisen vaikutuksista nuorten elämään. Teorian tälle kuvaukselle muodosti sosiaalisen vahvistamisen viisi osa-alueetta, jotka olivat itsetuntemus, sosiaaliset taidot, arjen asioiden hallinta, opiskelu- ja työelämävalmiudet ja elämänhallinta.

Tutkimustuloksista selviää, että myönteistä edistystä on starttipajakson aikana sosiaalisen vahvistamisen osa-alueella koettu erityisesti arjen asioiden hallinnassa sekä elämänhallinnassa. Arjenhallinnan vahvistuminen tu-

lee esille erityisesti säännöllisen päivärytmin löytymisenä ja arjen omatoimisuuden lisääntymisenä. Myös opiskelu- ja työelämävalmiudet ovat vahvistuneet, mikä näkyy erityisesti opiskelumotivaation parantumisena.

Opiskelu- ja työelämävalmiuksien sekä elämänhallinnan vahvistumisesta kertoo myös nuorten elämäntilanteiden muuttuminen tilanteesta ennen pajajaksoa verrattuna tilanteeseen pajajakson jälkeen. Ennen valmennukseen osallistumista kolme nuorta kertoi olleensa työttömänä ja seitsemän olevansa päivisin vailla minkäänlaista tekemistä. Sen sijaan tämänhetkisestä elämäntilanteesta kerrottaessa jopa yhdeksällä nuorella tilanne oli muuttunut. He olivat parhaillaan töissä, koulussa tai työkokeilussa. Yhdellä nuorella suunnanmuutos oli käynnissä. Yksi nuori kertoi tilanteen olevan ”Iha jepa”, josta tapahtunutta muutosta ei pystytä päättelemään, mutta joka voidaan tulkita ihan myönteiseksi olotilaksi.

Tutkimustulosten perusteella valmennuksella on ollut myönteisiä vaikutuksia myös nuorten sosiaalisiin taitoihin, ja valmentautujat ovat kokeneet edistymistä etenkin yhteistyökyvyssään. Starttipajalla on ollut vaikutusta myös nuorten itsetuntemukseen, joka ei kuitenkaan käy niin vahvasti ilmi nuorten suorissa arvioissa osa-alueeseen liittyen. Vain kaksi nuorista arvioi kyvyn sietää epäonnistumisia parantuneen jakson aikana. Viisi nuorista koki kyvyn nähdä itsessään hyviä ominaisuuksia kuitenkin parantuneen vähintään jonkin verran. Itsetuntemuksen vahvistuminen käy ilmi nuorten kokemuksista, miten he ovat pajan aikana oppineet tunnistamaan ja tunnustamaan niitä asioita, missä ovat hyviä, mikä ei tunnu omalta jutulta, ja mihin ei pysty itse vaikuttamaan.

Valtakunnalliseen Sovari-kyselyn mukaan valtaosa vastanneista nuorista arvioi kokeneensa jonkin tasoista sosiaalista vahvistamista starttipajakson aikana. Myönteisiä edistysaskelia otettiin erityisesti arjen asioiden hallinnassa ja elämänhallinnassa. Lisäksi opiskelu- ja työelämävalmiuksien koettiin parantuneen huomattavasti sekä sosiaalisten taitojen vahvistuneen. Vähiten muutosta nuoret kokivat tapahtuneen itsetuntemuksessa. (Kinnunen 2016b, 17-19.) Tämän opinnäytetyön tulokset myötäilevät vahvasti näitä valtakunnallisia tuloksia eli eniten nuoret kokevat saaneensa valmennuksen aikana vahvistusta arjen asioiden hallintaan ja elämänhallintaan sekä vähiten itsetuntemukseen. Tutkimustulosten perusteella voidaan todeta, että paikallisella tasolla starttivalmennuksessa on sosiaalisen vahvistamisen näkökulmasta onnistuttu vähintään yhtä hyvin kuin valtakunnallisella tasolla.

Tutkimustuloksista selviää, että useimmat valmentautujat ovat kokeneet sosiaalista vahvistamista useilla eri osa-alueilla samanaikaisesti. Tulokset kertovat sosiaalisen vahvistamisen laaja-alaisuudesta ja eri osa-alueiden yhteen liittymisestä. Johtopäätöksenä voidaan pitää, että pieni edistysaskel jollain osa-alueella liittyy usein myönteisiin muutoksiin myös muilla osa-alueilla. Tästä esimerkkinä yhden nuoren kokemus, jossa hän sai starttipajalta apua oppimisvaikeuksiensa tunnistamiseen.

Nuori oli saanut pajan kautta apua keskittymishäiriöön, joka myöhemmin johti diagnoosiin ja uusien oppimismenetelmien opettelemiseen. Nuori oli pajajakson jälkeen pystynyt käymään ammattikoulun sekä myös työllistymään omalta alaltaan. Diagnoosi voi olla nuorelle helpotus. Tunnistamattomat ja tukea vaille jääneet oppimisvaikeudet voivat johtaa suuriin vaikeuksiin myöhemmin elämässä. Jatkuvat epäonnistumisen tunteet johtavat häpeään, itsetunnon alenemiseen ja toivottomuuden tunteisiin eikä ole ihme, että motivaatiota ja voimavaroja ei tuolloin ole esimerkiksi kouluun hakemiselle.

Nuoret olivat varovaisia valitsemaan Likert-asteikon äärimmäisiä vaihtoehtoja missään kysymyksessä, joten merkittävää on, että seitsemän vastaajista oli *täysin* samaa mieltä siitä, että sai ohjaajilta riittävästi tukea ja ohjausta jakson aikana. Kuusi vastaajista oli *täysin* samaa mieltä siitä, että sai ohjaajilta riittävästi kannustusta ja palautetta jakson aikana. Voidaan siis todeta, että ohjaajat ovat olleet suuressa roolissa siinä, että myönteisiä edistysaskelia on otettu.

Eräs mielenkiintoinen havainto tutkimuksessa on, että kun nuoret saivat aivan vapaamuotoisesti kertoa tämänhetkisestä elämäntilanteestaan, yhdeksän heistä mainitsi opiskelun tai työssäkäynnin. Kuten Vehviläinen (2004, 43-46) alun teoriaosuudessa toteaa, nuoret peilaavat omaa identiteettiään usein suhteessa niihin ikätovereihin, jotka jo opiskelevat. (Vehviläinen 2004, 43-46.) Voidaan siis todeta, että koulutus ja työssä käyminen koetaan tärkeiksi. Ne vaikuttavat vahvasti siihen, miten nuori määrittelee sen, miten hänellä elämässään menee ja mitä hänelle kuuluu. Asumismuoto mainittiin tämänhetkisestä elämäntilanteesta kerrottaessa myös, joten asuminen ja sitä kautta itsenäistyminen, voidaan todeta nuorten keskuudessa tärkeäksi ja elämää määritteleväksi tekijäksi.

Vastaajien taustatiedoista käy ilmi, että kyselyyn osallistuneiden nuorten pajajaksoista oli kulunut aikaa yhdestä kuukaudesta jopa neljään vuoteen. Vaikka aineistoa tutkittiin kokonaisuutena eikä yksittäisinä vastauksina, on syytä muistaa, että elämässä ehtii tapahtua neljässä vuodessa aika paljon enemmän kuin yhdessä kuukaudessa ja elämäntilanteessa tapahtuneita muutoksia on helpompi tarkastella pidemmän ajanjakson jälkeen.

Kokonaistuloksia tarkastellessa on syytä muistaa, että kyselylomake lähetettiin yhteensä 27 nuorelle, joista 11 vastasi. Kaikkien kyselyyn vastanneiden nuorten elämässä voidaan katsoa tapahtuneen jonkinasteista sosiaalista vahvistamista vähintään yhdellä sen osa-alueella. On syytä pohtia, tuntuuko tällaiseen kyselyyn vastaaminen helpommalta niistä nuorista, jotka kokevat itse menneensä elämässä eteenpäin tai suunnanmuutos on ainakin käynnissä. Ovatko vastaamatta jättäneet nuoret heitä, jotka kokevat, että starttivalmennuksella ei ole ollut niin suurta vaikutusta elämänkulkuun.

Sosiaalista vahvistamista on vaikea mitata. Siihen liittyvät asiat ovat aina subjektiivisia kokemuksia ja muutokset tapahtuvat hitaasti. Vaikutukset voivat näkyä vasta aikojen päästä. Tutkimuksen myönteisiä tuloksia tukee kuitenkin nuorten arviot siitä, onko starttipajatoiminnalla kokonaisuudessaan ollut vaikutusta nykyiseen elämäntilanteeseen. Kahdeksan nuorista koki, että toiminnalla on ollut vaikutusta. Tutkimuksen tuloksia ei voida yleistää, koska ne ovat sidoksissa ainoastaan yhden työpajan nuoriin. Tutkimus ei myöskään ota huomioon muita asioita, joilla on saattanut olla myönteisiä vaikutuksia nuorten elämään. Tulokset antavat kuitenkin useita viitteitä siitä, että pieni muutos nuoren elämässä jollain sosiaalisen vahvistamisen osa-alueella heijastuu myönteisinä vaikutuksina myös muille elämän osa-alueille.

9 POHDINTA

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää, minkälaisia sosiaalisen vahvistamisen vaikutuksia starttivalmennuksella on ollut nuorten elämään. Tutkimukseen osallistui 14 nuorta, ja lopullisen aineiston muodosti 11 vastausta. Linkki tutkimuksen nettikyselyyn jaettiin kohderyhmän nuorille tutun pajaohjaajan välityksellä, minkä uskon osaltaan vaikuttaneen siihen, että vastauksia ylipäänsä saatiin. Aiemmin on todettu, että pajaohjaajilla on suuri rooli siinä, miten nuoret pajajakson kokevat. Itse olin kohderyhmän nuorille entuudestaan tuntematon, joten arvelimme, että vastausprosentti saattaa jäädä sen takia pieneksi. Jälkeenpäin ajateltuna kuitenkin luulen, että joillekin nuorista juuri se saattoi olla myös helpottavaa, kun sai avata kokemuksiaan toiminnasta jollekin täysin ulkopuoliselle. Olen pohjattoman kiitollinen näille nuorille siitä, että niinkin moni oli valmis jakamaan kokemuksiaan minulle. Ilman heitä tätä opinnäytetyötä ei olisi koskaan syntynyt.

Minulle on ollut opintojeni alusta selvää, mihin kohderyhmään opinnäytetyöni tulee liittymään. Kun sain työn tilaajaksi yhden nuorten työpajan, joka vielä on työympäristönä se, missä tulevaisuudessa haluaisin työskennellä, kasvatti se motivaatiotani opinnäytetyön tekemiseen entisestään. Vaikka aihe oli itselle tärkeä ja motivaatio kunnossa, liittyi prosessiin silti myös niitä epätoivon hetkiä. Tutkimusta tukevan teoriapohjan löytäminen, tutkimuskysymysten asettelu, oikean näkökulman muodostaminen ja sopivan analyysitavan löytäminen osoittautuivat ajoittain yllättävän haastavaksi. Työn touhussa ote siitä punaisesta langasta välillä lipsui ja piti moneen kertaan muistuttaa itseä siitä, mistä koko tutkimuksessa oikeastaan on kyse.

Opin prosessin aikana tutkimuksen teosta paljon. Kun tulevaisuudessa saan jonkun tutkimusraportin käteeni, osaan ehkä arvostaa sitä enemmän, koska tiedän, minkälaisia vaiheita siinä matkan varrella on ollut ennen kä-

siini päätymistä. Sain työn tilaajalta hyvin vapaat kädet työn toteuttamiseen alusta loppuun asti ja olen siitä kiitollinen. Työstä tuli minun näköiseni. Tarvittaessa sain kuitenkin aina tukea ja nopeasti vastauksia minua askarruttaviin kysymyksiin.

Kysymykseen, miten nuoret itse kehittäisivät starttivalmennusta, sain kolme vastausta. He kaikki toivoivat, että panostettaisiin vielä entistä enemmän siihen, että jokainen nuori pääsisi pajalta myös eteenpäin. Nuoret ehdottivat esimerkiksi vapaaehtoistyön tekemistä tai lyhyitä harjoittelujaksoja, joissa pääsisi tutustumaan erilaisiin työtehtäviin. Yksi kehittämissuositus oli, että päihteiden käytön lopettamiseen tai vähentämiseen voisi tarjota enemmän tukea. Uskon ja toivon, että työn tilaajalla on mahdollista hyödyntää tämän opinnäytetyön tuloksia työssään ja saada myös vahvistusta siitä, että asioita on tehty hyvin ja oikein. Tutkimustulokset kun puhuvat omaa kieltään siitä, että pajaohjaajat ovat onnistuneet omassa työssään erinomaisesti.

Mahdollisia ideoita jatkotutkimukselle heräsi prosessin aikana kaksi. Työni aloitusvaiheessa käytin tutkimuskysymyksessäni hieman väärin sanaa vaikuttavuus. Nopeasti ymmärsin, että vaikuttavuutta on tämän mittakaavan tutkimuksella mahdotonta mitata. Starttivalmennuksen vaikuttavuutta voisi kuitenkin tutkia esimerkiksi seurantatutkimuksen avulla, jossa starttivalmennukseen osallistuneiden nuorten elämää kartoitettaisiin säännöllisin väliajoin useamman vuoden ajalta. Mielenkiintoista olisi myös muutama vuoden kuluttua tutkia koulutuksen reformin vaikutuksia nuorten työpajojen profiiliin ja sitä, onko sillä ollut vaikutusta sosiaalisen vahvistamisen näkökulmasta.

Toivon työni päätyvän kaikkien nuorten kanssa työskentelevien tai miksei ihan kenen tahansa käsiin. Toivon, että tämä työ herättää ajatuksia. Toivon, että ihmiset pohtisivat omia asenteitaan nuoria kohtaan ja oppisivat olemaan armollisempia heitä kohtaan. Etsiessäni aiempia tutkimuksia omaan aiheeseeni liittyen ja lukiessani nuorten tuntemuksia kyselyyn vastaamisesta, minulle jäi tunne, että heidän ääntään ei tarpeeksi kuulla heitä koskevissa asioissa. Tässä yhden nuoren vastaus siihen, miltä kyselyyn vastaaminen tuntui.

Hyvältä, näitä pitäisi olla enemmänkin, sillä nuorten pajatoiminta on ehdottomasti äärimmäisen tärkeää nykyajan maailmassa, ja toimintaa pitää jatkuvasti kehittää jotta emme menetä yhtään osaa mistään sukupolvesta vain siksi että maailma muuttuu ja aikuiselämän aloittaminen on monille vaikeaa.

Se antaa tälle opinnäytetyölle merkityksen. Olen sekä itkenyt että nauranut lukiessani nuorilta saamiani vastauksia. Vastauksia, joita ennakoon en oikeasti uskonut edes saavani yhtä ainoaa kappaletta. Olen sekä itkenyt

että nauranut nuorten elämän kauneudelle ja kauheudelle. Tämän opin-
näytetyön tekeminen vain vahvisti käsitystäni siitä, että nuoret ovat se
kohderyhmä, jonka parissa haluan tulevaisuudessa työskennellä. Haluan
tehdä töitä sen eteen, että emme menetä yhtään osaa mistään sukupol-
vesta vain siksi, että maailma muuttuu, ja aikuiselämän aloittaminen on
monille vaikeaa. Haluan sekä itkeä että nauraa nuorten elämän kauneu-
delle ja kauheudelle myös tulevaisuudessa.

LÄHTEET

Aaltonen, K. (2011). Johdanto. Teoksessa K. Aaltonen (toim.) *Nuorten hyvinvointi ja monialainen yhteistyö*. Helsinki: Tietosanoma Oy, 15–19.

Hannila-Niemelä, M., Oulasvirta-Niiranen, P. & Pietikäinen, R. (2016). *Starttivalmennuksen menetelmiä ja työskentelytapoja*. Helsinki: Valtakunnallinen työpajayhdistys ry.

Hannila-Niemelä, M., Oulasvirta-Niiranen, P. & Pietikäinen, R. (2015). *Työpajojen starttivalmennus sosiaalisen kuntoutuksen palveluna. Starttivalmennuksen juurruttaminen paikalliseen palveluverkostoon*. Helsinki: Valtakunnallinen työpajayhdistys ry.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. (2013). *Tutki ja kirjoita*. Helsinki: Tammi.

Hämäläinen, T. & Palo, S. (2014). *Työpajapedagogiikka. Valmennuksen pedagogisia lähtökohtia työpajalla*. Helsinki: Valtakunnallinen työpajayhdistys ry RAY:n tuella.

Kananen, J. (2014). *Laadullinen tutkimus opinnäytetyönä. Miten kirjoitan kvalitatiivisen opinnäytetyön vaihe vaiheelta*. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Kinnunen, R. (2016a). *Työpajatoiminnan ja etsivän nuorisotyön vaikuttavuus. Työkaluna sosiaalisen vahvistumisen Sovari-mittari*. Pieksämäki: Valtakunnallinen työpajayhdistys ry opetus- ja kulttuuriministeriön tuella.

Kinnunen, R. (2016b). Sovari – sosiaalisen vahvistumisen mittari työpajatoimintaan ja etsivään nuorisotyöhön. *Valtakunnalliset tulokset 2016*. Haettu 24.4.2017 osoitteesta https://www.tpy.fi/site/assets/files/1372/sovari_valtakunnallinen_raportti_2016.pdf

Kuronen, I. (2010). *Peruskoulusta elämäkouluun. Ammatillisesta koulutuksesta syrjäytymisvaarassa olevien nuorten aikuisten tarinoita peruskoulusuhteesta ja elämäkulusta sen jälkeen*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopistopaino.

Kuure, T. (2001). Nuorten syrjäytymistä kuvaavia mittareita. Teoksessa T. Kuure (toim.) *Aikuistumisen pullonkaulat*. Pieksämäki: Kirjapaino Raamatutalo Oy, 39–49.

Nironen, S. (2015). Taantuma taklasi nuorisotakuun – ”Ei pitäisi luoda turhia odotuksia.” YLE-uutiset 21.7.2015. Haettu 17.3.2017 osoitteesta <http://yle.fi/uutiset/3-8160081>

Nuorisolaki 2016/1285. Haettu 28.3.2017 osoitteesta <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2016/20161285>

Nuorisotakuu (2013). Tietoa nuorisotakuusta. Haettu 17.3.2017 osoitteesta <http://nuorisotakuu.fi/tietoa-nuorisotakuusta>

Nurmiranta, H., Leppämäki, P. & Horppu, P. (2009). *Kehityopsykologiaa lapsuudesta vanhuuteen*. Helsinki: Kirjapaja.

Opetus- ja kulttuuriministeriö (2017). Hankkeet ja säädösvalmistelu. Ammatillisen koulutuksen reformi. Haettu 4.4.2017 osoitteesta <http://minedu.fi/amisreformi>

Pirttiniemi, J. (2004). Ohjauksen tarve peruskoulun päättyessä. Teoksessa J. Hassinen & J. Marniemi (toim.) *Oppiva koulu – pajakoulut muutoksen tekijöinä*. Valtakunnallisen työpajayhdistyksen julkaisuja 4. Helsinki: Edita Prima, 22–40.

Sosiaalihuoltolaki 1301/2014. Haettu 9.4.2017 osoitteesta <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2014/20141301?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=sosiaalihuoltolaki>

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. (2009). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Helsinki: Tammi.

Valtioneuvosto (2017). Hallitusohjelman toteutus. Osaaminen ja koulutus. Kärkihankkeet. Nuorisotakuusta yhteisötakuun suuntaan. Haettu 17.3.2017 osoitteesta <http://valtioneuvosto.fi/hallitusohjelman-toteutus/osaaminen>

Vehviläinen, J. (2004). Keppi, porkkana ja kompassi – mikä nuoria liikuttaa? Teoksessa J. Hassinen & J. Marniemi (toim.) *Oppiva koulu – pajakoulut muutoksen tekijöinä*. Valtakunnallisen työpajayhdistyksen julkaisuja 4. Helsinki: Edita Prima, 42–66.

Vilka, H. (2005). *Tutki ja kehitä*. Helsinki: Tammi.

Winqwist, L. (2011). Työ- ja elinkeinohallinto. Nuorten työttömyys. Teoksessa K. Aaltonen (toim.) *Nuorten hyvinvointi ja monialainen yhteistyö*. Helsinki: Tietosanoma Oy, 74–86.

KYSELYLOMAKE

Kysely starttipajatoiminnasta

Hei!

Olen sosionomiopiskelija Hämeen ammattikorkeakoulusta ja teen opinnäytetyötä nuorten starttipajatoiminnasta. Tarkoitukseni on kerätä nuorten kokemuksia toiminnasta ja selvittää, minkälaisia vaikutuksia toiminnalla on ollut nuorten eli Sinun elämääsi. Kyselyn vastausten pohjalta koottavan opinnäytetyöni avulla työpajojen on myös mahdollista kehittää toimintaansa.

Toivon, että Sinulla olisi hetki aikaa pohtia omia kokemuksiasi starttipajatoiminnasta. Vastaathan kyselyyn rehellisesti ja juuri niin kuin olet itse asiat kokenut, koska vain sillä tavalla toimintaa on tulevaisuudessa mahdollista kehittää. Kysely voi ensisilmäyksellä vaikuttaa pitkältä, mutta älä pelästy! Suurin osa kysymyksistä on monivalintakysymyksiä ja kokonaisuudessaan kyselyyn vastaaminen vie noin 10-15 minuuttia. Valmiissa työssäni ei iän ja sukupuolen lisäksi mainita minkäänlaisia työpajaan tai paikkakuntaan liittyviä tietoja, joista vastaajan voisi millään tavalla tunnistaa. Pajaohjaajat eivät näe yksittäisiä vastauksia, mutta saavat luettavakseen valmiin opinnäytetyöni.

Vastauksellasi on väliä!

Ensinnäkin opinnäytetyöni luotettavuuden, mutta ennen kaikkea starttipajatoiminnan kehittämisen kannalta. Vastaathan siis kaikkiin kysymyksiin, ja vielä kerran painotan, että rehellisesti ja juuri niin kuin olet itse asiat kokenut. Vastausaikaa on 12.3.2017 asti.

Kiitos ajastasi, rehellisyydestäsi ja vaivannäöstäsi!

Ystävällisin terveisin

Mira Fager-Pintilä

Hämeen ammattikorkeakoulu

Kyselyssä starttipajatoiminta, starttipajakso tai pelkkä jakso tarkoittavat kaikki samaa asiaa, eli sitä [REDACTED] pajatoimintaa, joka toteutetaan pienryhmässä, ja jonka jakson pituus on keskimäärin noin 3 kuukautta.

1. Sukupuoli

- Mies
- Nainen
- En halua määritellä

2. Ikä**3. Olen osallistunut starttipajatoimintaan?**

- Kyllä
- En
- En osaa sanoa

4. Kuinka kauan starttipajajaksostasi on aikaa? (noin)**5. Miksi osallistuit starttipajatoimintaan?****6. Mistä sait tietoa/ Mitä kautta hakeuduit mukaan starttipajatoimintaan?**

7. Mitä sulle kuuluu nyt? Kerro vapaamuotoisesti tämänhetkisestä elämäntilanteestasi.

2000 merkkiä jäljellä

8. Mitä luulet, onko starttipajatoiminnalla ollut vaikutusta nykyiseen elämäntilanteesi?

- Kyllä
- Ei
- En osaa sanoa

9. Minkälaisia odotuksia sinulla oli starttipajatoiminnasta?

10. Vastasiko starttipajatoiminta ennakko-odotuksiasi?

- Kyllä
- Ei
- En osaa sanoa

11. Arvioi seuraavia starttipajajaksoon liittyviä väittämiä

	Täysin eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Ei samaa eikä eri mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Täysin samaa mieltä
Olin motivoitunut osallistumaan jaksolle	☐	☐	☐	☐	☐
Tulevaisuuden suunnitelmani selkeytyivät jakson aikana	☐	☐	☐	☐	☐
Sain itse vaikuttaa jakson sisältöön	☐	☐	☐	☐	☐
Sain itse vaikuttaa tehtävieni valintaan	☐	☐	☐	☐	☐
Mielipiteeni otettiin huomioon	☐	☐	☐	☐	☐
Sain ohjaajilta riittävästi tukea ja ohjausta jakson aikana	☐	☐	☐	☐	☐
Sain ohjaajilta riittävästi kannustusta ja palautetta jakson aikana	☐	☐	☐	☐	☐
Sain vertaistukea muilta ryhmäläisiltä	☐	☐	☐	☐	☐

12. Arvioi, tapahtuiko starttipajajakson aikana seuraavissa asioissa muutosta?

	Huonontui selvästi	Huonontui jonkin verran	Pysyi ennallaan	Parantui jonkin verran	Parantui selvästi
Säännöllinen päivärytmi (esim.aamuhäämmiset)	☐	☐	☐	☐	☐
Omatoimisuus (esim.arjen askareet)	☐	☐	☐	☐	☐
Kyky nähdä itsessäni hyviä ominaisuuksia	☐	☐	☐	☐	☐
Kyky sietää epäonnistumisia	☐	☐	☐	☐	☐
Rohkeus tuoda esille omia mielipiteitä	☐	☐	☐	☐	☐
Yhteistyökyky	☐	☐	☐	☐	☐
Motivaatio opiskeluun	☐	☐	☐	☐	☐
Motivaatio työhakuun	☐	☐	☐	☐	☐
Tyytyväisyys omaan elämään	☐	☐	☐	☐	☐
Tulevaisuuden suunnittelu (esim.mitä voin tehdä pajajakson jälkeen)	☐	☐	☐	☐	☐

13. Kerro vapaamuotoisesti, mitä hyviä asioita ja/tai kokemuksia starttipajajaksoon sisältyi.

14. Mikä jaksolla oli kaikkein parasta?

15. Kerro vapaamuotoisesti, mitä huonoja asioita ja/tai kokemuksia jaksoon mahdollisesti liittyi.

16. Sisältyikö jaksoon jotain sellaista sisältöä tai toimintaa, joka tuntui tarpeettomalta tai jonka tarkoitusta et ymmärtänyt?

17. Kerro vapaamuotoisesti, miten itse kehittäisit starttipajatoimintaa.

--

18. Suositteletko starttipajatoimintaa kavereillesi?

- Kyllä
- En
- En osaa sanoa

19. Lopuksi, nuorten osallisuudesta, nuorten syrjäytymisestä ja nuoruudesta ylipäänsä puhutaan ja kirjoitetaan paljon, mutta olisin erittäin kiinnostunut kuulemaan, miten nuoret itse kokevat nämä asiat. Kerro ihan omin sanoin, mitä seuraavat käsitteet tarkoittavat Sinulle: (vastauksen pituutta ei ole määritelty, tila laajenee sitä mukaa kun kirjoitat)

Nuoruus	<input type="text"/>
Osallisuus	<input type="text"/>
Syrjäytyminen	<input type="text"/>

20. Tämä on ihan oikeasti viimeinen! Miltä kyselyyn vastaaminen tuntui? Anna palautetta.

--